

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

REFİK HALİT KARAY'IN "ESKİCİ" ADLI HİKÂYESİNİN
KAZANIMLAR VE DİL SEVİYELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Volkan FİDAN

Antalya, 2018

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

REFİK HALİT KARAY'IN "ESKİCİ" ADLI HİKÂYESİNİN
KAZANIMLAR VE DİL SEVİYELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Volkan FİDAN

Danışman:

Prof. Dr. Tülin ARSEVEN

Antalya, 2018

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yol ve yardıma başvurmaksızın yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçalardan gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı belirtir; bunu onurumla doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

..... / /

Adı-Soyadı

İmzası

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

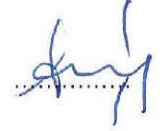
VOLKAN FİDAN'ın bu çalışması 17/12/2018 tarihinde jürimiz tarafından **Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi** Anabilim Dalı Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği/oy çokluğu** ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : **Dr. Öğretim Üyesi Rıza OĞRAŞ**
.....
Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Üye : **Dr. Öğretim Üyesi Adile YILMAZ**
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

Üye (Danışman) : **Prof. Dr. Tülin ARSEVEN**
Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi
Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Refik Halit Karay'ın Eskici Metninin Kazanımlar ve Dil ve Seviyeleri Bakımından İncelenmesi

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun tarihli ve sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

(Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ)

Enstitü Müdürü

KISALTMALAR

Akt. : Aktaran

Böl. : Bölüm

C. : Cilt

Prof. Dr. : Profesör Doktor

Dr.Öğr. Üyesi: Doktor Öğretim Üyesi

s. : Sayfa

S. : Sayı

vb. : ve benzeri

ÖN SÖZ

“Refik Halit Karay’ın “*Eskici*” Adlı Hikâyesinin Kazanımlar ve Dil Seviyeleri Bakımından İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, dört bölümden oluşmaktadır. “Giriş” bölümünde çalışmamızın amacı, yöntemi, kapsamı ve önemi ortaya koyulmuştur.

İkinci bölümde hikâyesiyle çalışmamıza temel oluşturan Refik Halit Karay’ın ailesi, eğitim yaşantısı, yaşadığı dönemin tarihi koşulları, yazarlık sürecine katkı sağlayan ve mesai harcadığı edebi kurum ve kuruluşlar, dönemin yöneticilerinin edebiyat dünyası üzerindeki etkileri ile Refik Halit Karay’ın roman, mizah–hiciv, hikâye, tiyatro, hatıra, kronik ve inceleme türlerinde vermiş olduğu eserleri ifade edilmiştir.

İnceleme bölümünde, ele alınan eserin hikâye örgüsünün kronolojik olarak tasnif edilişi, hikâyenin konusu, ana fikri ve yardımcı fikirlerinin Türkçe öğretiminin temel amaçlarına hizmet edişinin örneklendirilişi, sanatçının bulunduğu çevreyi bir ressam gibi okuyucunun gözleri önüne serdiği, duygusallıkla yoğurduğu dilinin akıcı, açık ve anlaşılabilirliği başta olmak üzere Milli Edebiyat Dönemi’nin sanatçılarının bir özelliği olarak hikâyenin serim, düğüm, çözüm bölümlerinden oluşması ve hikâyenin Maupassant hikâye geleneğine göre yazılışı dile getirilmiştir.

Bu çalışmada *Eskici* hikâyesi çeşitli yönleriyle irdelenerek ortaokul seviyesinin her kademesinde; okuma, dinleme, konuşma ve dil bilgisi kazanımlarının büyük bir bölümüne hitap etmesi ve örnek teşkil etmesi ile ana dili sevgisi ve ana dili mahrumiyetinin kişide oluşturduğu eksiklik duygusunun Türkçe dersinin esas amaçları arasında bulunan dil sevgisi ve inceliklerini kazandırma noktasında Türkçe öğretim programlarında sıkça yer veriliyor oluşunun sebeplerinin anlaşılmasına katkı sağlanması ve metnin Türkçe öğretim programının 5,6,7 ve 8. sınıf seviyelerinde yer alan dil bilgisi kazanımlarını barındırma zenginliğini ortaya koyması hedeflenmiştir.

‘İnceleme’ bölümünde ele alınan hikâyenin incelenme yöntemine dair bir tasnif modeli oluşturulmuştur. İçindekiler bölümünde gösterildiği gibi özellikle Türkçe dersi dil bilgisi kazanımları “ad takımları” , “iyelik eki alan kelimeler” , “sıfat tamlamaları”, “durum eki alan kelimeler”, “ad fiil eki alan kelimeler”, “zarf örnekleri”, “ilgeç örnekleri” şeklinde üst başlıklar halinde çözümlenmiş ve hikâyenin hangi gerekçelere bağlı olarak ders kitaplarında kullanıldığının gözler önüne serilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmamızın ‘Sonuç’ bölümünde metni incelememizden elde ettiğimiz bulgular sıralanarak bununla alakalı birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Bunun yanında kazanımların, ele alınan hikâye içerisinde nasıl bir rol oynadığı ifade edilerek buna dair değerlendirmeler yapılmıştır.

Lisansüstü eğitim yoluna çıkmaya karar verdiğim günden itibaren mesleki bilgisi, tavrı, fikirleri, önerileri ve akademik duruşu ile meş’alesinin peşine düştüğüm, daima ardımda varlığını hissettiğim saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Tülin ARSEVEN’e minnettarım.

Lisansüstü eğitimim sürecinde bilgi ve tecrübeleriyle bana yön veren Dr. Öğretim Üyesi Adile YILMAZ, Dr. Öğretim Üyesi Hıfzı TÖZ ve lisansüstü eğitimimde emeği bulunan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Tez çalışmam sürecinde yaşadığım her teknik aksaklıkta yardımına koşan sevgili dostum Umut KARAKAŞ’a ayrıca teşekkür ederim.

Varlığıyla gözlerimi parlatan, can katan eğitimim süresince onunla geçireceğim zamanlardan çaldığım lepiska saçlı güzel kızım Türkan, seni çok seviyorum.

Ve beş buçuk yaşındaki kızım Türkan’ın tanıma şansına erişemediği fakat tanısaydı çok seveceği yirmi yıl önce yitirdiğim babaannesi, sevgili annem, Türkan FİDAN’ın anısına...

Volkan FİDAN

ÖZET

REFİK HALİT KARAY'IN “ESKİCİ” ADLI HİKÂYESİNİN KAZANIMLAR VE DİL SEVİYELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

Volkan FİDAN

Yüksek Lisans Tezi

17/12/2018 – 88 Sayfa

Danışman: Prof. Dr. Tülin ARSEVEN

Günümüz Türkçe eğitim programlarında Refik Halit Karay'ın “Gurbet Hikâyeleri” eserinde yer alan “*Eskici*” metninin, Milli Eğitim Bakanlığının 5.6.7. ve 8. sınıf seviyelerinde farklı yıllarda okutulan ders kitaplarında yine farklı dil becerisi alanlarında görülmektedir ve kullanılmıştır. Bu çalışmanın amacı “*Eskici*” metninin ortaokullarda her sınıf seviyesinde ve farklı dil becerisi kazanımlarının aktarılması noktasında referans olan hususlarının belirlenmesi ve ortaya koyulmasıdır. *Eskici*, çocuk ve ana dili arasındaki güçlü bağı anlatan en önemli yapıtlardan birisidir. Metinde yer alan kelime ve cümle bilgisine dair tüm ayrıntılar okuyucuyu kendi bünyesine hapsederek olayı bire bir yaşamasına hizmet etme gayesiyle yazılmıştır. Anlatılan konu ve yazarın anlatış biçimi adeta kucaklaşarak aynı çizgi üzerinde yürümektedir. “*Eskici*” metnindeki verilerin çözümlenmesinde alan araştırması yöntemi kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini “*Eskici*” metnini içeriğinde barındıran Türkçe ders kitapları, örneklemini ise 2012 -2018 yılları arasında okutulan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Refik Halit Karay, Eskici, hikâye , Türkçe, kazanım.

ABSTRACT

THE EXAMINATION/ RESEARCHING IN LANGUAGE DEGREES AND LEARNING OUTCOMES OF “ESKICI” STORY BY REFIK HALIT KARAY

Volkan FİDAN

Master’s Thesis

17/12/2018 – 88 Page

Consultant : Prof. Dr. Tülin ARSEVEN

Nowadays in Turkish education programs, Refik Halit Karay’s “*Eskici*” text in “*Gurbet Stories*”, has being used in different years textbooks also, within used in different language skills in the Ministry of National Education at the levels of 5.6.7. and 8. grades. The main purpose of in this study, the text of “*Eskici*”’s determination of reference points from the standpoint of the transferring different language skills at each level in secondary school which is the reference pointe specially. *Eskici* is one of the most important abstract that describing the strong connection between childhood language and native language. All the details of the word and sentence information contained in the text are written with the aim of serving the event one by one by imprisoning the reader. The narrative of the subject and the narrative of the author are almost embracing on the same line. In the text “*Eskici*” in analyzing data field reseach methodused. The universe of ‘*Eskici*’ text content hosting, incase of sample teaching between 2012 and 2018 Turkish textbooks constitute.

Keywords : *Refik Halit Karay, Eskici, story, Turkish, learning outcome.*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	İ
ÖZET.....	İİİ
ABSTRACT.....	İV

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	2
1.5. Önceki Çalışmalar	2

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli	8
2.2. Veri Toplama Teknikleri.....	8
2.3. Verilerin Analizi.....	8

BÖLÜM III

REFİK HALİT KARAY

3.1. Refik Halit Karay'ın Hayatı	9
3.2. Refik Halit Karay'ın Eserleri	12
3.2.1. Roman:	13
3.2.2. Mizah – Hiciv	15
3.2.3. Hikâye.....	15
3.2.4. Tiyatro	17
3.2.5. Hatıra	17
3.2.6. Kronik	17
3.2.7. İnceleme	18
3.3. Refik Halit Karay'ın Dili ve Üslûbu	18

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. “Eskici” Hikâyesi	22
4.2. Metnin Olay Örgüsü ve Çözümlemesi	22
4.3. Kazanımların Sekmeleri.....	28

4.4. Dil Bilgisi Kazanımları	37
4.4.1. Beşinci Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları	37
4.4.1.1. Yapım Eki Alan Kelimeler	37
4.4.2. Altıncı Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları	38
4.4.2.1. Tamlamalar	39
4.4.2.2. İsim Tamlamaları	39
4.4.2.2.1. Belirtili İsim Tamlamaları	39
4.4.2.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları	41
4.4.2.3. Sıfat Tamlamaları	43
4.4.2.3.1. Niteleme Sıfatlarıyla Kurulan Sıfat Tamlaması	43
4.4.2.3.2. Belirtme Sıfatlarıyla Kurulan Sıfat Tamlaması	44
4.4.2.3.2.1. Sayı Sıfatlarıyla Kurulan Sıfat Tamlaması	44
4.4.2.4. Çekim Ekleri	45
4.4.2.4.1. İyelik Eki Alan Kelimeler	45
4.4.2.4.2. Hal / Durum Ekleri	46
4.4.2.4.2.1. Ayrılma Hali Eki Alan Kelimeler	46
4.4.2.4.2.2. Bulunma Hali Eki Alan Kelimeler	47
4.4.2.4.2.3. Yönelme Hali Eki Alan Kelimeler	48
4.4.2.4.2.4. Belirtme Hali Eki Alan İsim Grupları	51
4.4.2.5. Edatlar	53
4.4.2.6. Bağlaçlar	53
4.4.2.7. Zamirler	55
4.4.3. Yedinci Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları	56
4.4.3.1. Filler	56
4.4.3.1.1. Basit Fiil	56
4.4.3.1.2. Türemiş Fiil	57
4.4.3.1.3. Birleşik Fiil	58
4.4.3.1.3.1. Kuralsız Birleşik Filler	58
4.4.3.1.3.2. Kurallı Birleşik Fiiller	59
4.4.3.1.4. Ek Fiiller	59
4.4.3.2. Zarflar	61
4.4.4. Sekizinci Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları	63
4.4.4.1. Fiilimsiler	63

4.4.4.1.1. İsim-Fiil Eki Alan Kelimeler.....	63
4.4.4.1.2. Sıfat Fiil Eki Alan Kelimeler	64
4.4.4.1.3. Zarf Fiil Eki Almış Kelimeler	66

BÖLÜM V

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma	68
5.2. Öneriler.....	70
KAYNAKÇA	71
ÖZ GEÇMİŞ	76
BİLDİRİM.....	77

BÖLÜM I GİRİŞ

Bu bölümde “Refik Halit Karay’ın “*Eskici*” Hikâyesinin Kazanımlar ve Dil Seviyeleri Bakımından İncelenmesi” başlıklı çalışmamızın amacı, önemi, hikâyenin ortaokulun çeşitli kademelerinin yine farklı dil beceri alanlarında sıklıkla kullanılıyor oluşunun sebepleri ve çalışmamızın sınırlılıkları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanlar, hislerini ve fikirlerini dilleri aracılığıyla ve iletişim kurdukları dillerinin genel özelliklerine; gramer kurallarına ve anlatı özelliklerinden ayrılmadan karşısındakine iletmektedir. Dili oluşturan bu hükümlerin başlangıç noktası ile günümüzdeki seviyesi arasında yüzyıllar mevcuttur. Toplumlar bu süre zarfında elbette konuştukları dili zenginleştirerek geliştirmeye önem vererek tarih sahnesindeki varlıklarını sağlamlaştırma yoluna gitmiştir.

Dil hakkında yapılan çalışmalar incelendiğinde dilbilgisinin yoğun oranda önemsendiği ifade edilebilir. Bunun sebebi milletlerin resmi kimliklerini dil vastasıyla oluşturmaları ve gramer kurallarının dil bilgisinin kılcal damarları özelliği göstermesi olabilir. Diller dil bilgisi kurallarını muhafaza edebildikleri ölçüde toplumsal aktarımı gerçekleştirebilir. Aksi halde dilin temel dinamiklerine aykırı olarak bozulması dilin devamını olumsuz etkileyecek sonuçlar doğurabilir.

Türkçenin öğretiminde öğrenciler dille ne kadar fazla temasa geçerse ve performans sergilerse bildiririm o denli yüksek olur. İletişim becerisinin gelişmesi herhangi bir dili konuşan kişinin o dilin ses kaynaşımını, kelime gruplarını, tümcesel, sözcüksel ve anlam yapısını öğrenebilmesiyle mümkündür.

Dilin bir mana taşıyan bütün unsurlarına gösterge denilebilmektedir. Dili bir gösterge dizisi olarak tanımlayabildiğimize göre sözcük grupları da göstergeler grubu olabilir. Hiçbir unsur tek başına bir anlam taşımaz ve bir araya geldiği öbeklerle mana ortaya koyar bu sebeple de sözcük gruplarındaki sözdizimsel bağlantılar dil kullanıcılarını esas manaya ulaştırır (Özcan,2006: 2).

Toplumları oluşturan bireylere ana dili kurallarının ve dil terminolojisinin dil derslerinde öğretildiği varsayılırsa ülkemizde Türkçe dil becerilerinin kazandırılması amacıyla ders kitaplarında kullanılan metinlerin önemi daha iyi anlaşılır. Bu bağlamda günümüz Türkçe eğitim programlarında Refik Halit Karay'ın "*Gurbet Hikâyeleri*" eserinde yer alan "*Eskici*" metninin, Milli Eğitim Bakanlığının 5,6,7 ve 8. sınıf seviyelerinde farklı yıllarda okutulan ders kitaplarında yine farklı dil becerisi alanlarında kullanılmış ve kullanılıyor olduğu görülmektedir. Bu minvalde araştırmamızın problemi Refik Halit Karay'ın "*Eskici*" metninin ortaokul seviyesinde farklı dil becerilerini öğrencilere aktarmadaki fonksiyonunun belirlenmesidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı Refik Halit Karay'ın "*Eskici*" hikâyesinin ortaokul seviyesinde beklenen dil bilgisi kazanımlarını barındırma seviyesi, dil becerilerini kazandırma yetkinliğini ölçerek Türkçe öğretiminin genel ve özel amaçlarına ulaşmada katkılarının ortaya koyulabilmesidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Çalışmanın analiziyle bir çocuğun bakış açısına dayanarak ana dili olgusunun öneminin okuyuculara aktarılması, yazarın büyük gayret ve sanatla kelime, ek, paragraf ve bölümlere dek üslup niteliklerini, dil bilgisi kazanımlarını barındırdığı noktalar ortaya konularak böylece metinlerin dil bilgisi kazanımlarına ilişkin çalışan araştırmacıların daha doğru kararlar alabilmesine katkı sağlayacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, Refik Halit Karay'ın "*Gurbet Hikâyeleri*" eserindeki öykülerinden biri olan "*Eskici*" nin dil bilgisi kazanımlarına dair örneklerin incelenmesiyle sınırlıdır.

1.5. Önceki Çalışmalar

Bu bölümde çalışmamızın temelini oluşturan yazarımız Refik Halit Karay ve çeşitli açılardan eserleri hakkında bizden önce gerçekleştirilmiş olan çalışmalara yer verilmiştir.

"Ulusal Tez Merkezi" internet sitesinde "Refik Halit / Halid Karay" hakkında yapılan çalışmalara dair tarama yapıldığında yazara ilişkin 26 adet tez çalışmasına rastlanmıştır. Tezler, kronolojik olarak en yeniden en eskiye doğru sıralanmıştır. Aynı

zamanda tezler sıralanırken inceleme türü ve konusu da önemsenmiş ve yazarın eserlerini anlam, kültür, din, mekanlar, yazar mukayeseleri, karakter psikolojileri, hikâye farklılıkları, karakterlerin cinsiyetlerinin benzer ya da farklı tarafları, tarihi olayların eserlerine yansması gibi daha çok eserlerinin konu içeriğine odaklanan ve bizim çalışmamızla olan ilişkisi zayıf çalışmalara önce yer verilerek tezin yayımlandığı tarih itibariyle yakından uzağa, tezin muhteviyatı yönüyle uzaktan yakına şekliyle ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Yazarla ilgili çalışılmış yirmi altı tezin genellikle toplum, hikâye ediliş ve konu içeriğine odaklanan on yedi tanesi aşağıdaki gibidir:

1. Yüksel Şavk'ın 2018 yılındaki “*Reşat Nuri Güntekin'in Yeşil Gece; Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun Nur Baba; Refik Halit Karay'ın Kadınlar Tekkesi Romanlarındaki Dini Motifler*” adlı yüksek lisans çalışması Refik Halit Karay ve birkaç farklı yazarın eserlerinden yola çıkarak dinin toplum yaşamındaki etkisini incelemektedir.

2. Kaan Yılmaz'ın 2017 yılında yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Romanlarında Toplumsal Değişim ve Mekânsal Dönüşüm Sürecinde İstanbul*” adlı yüksek lisans tezi, Refik Halit Eserlerindeki “İstanbul” motifini incelemektedir.

3. Ufuk Sarıtaş'ın 2016'da yayımlanan “*Refik Halit Karay, Sabahattin Ali ve Nurettin Topçu'nun hikâyelerinde Anadolu*” isimli yüksek lisans tezi Refik Halit Karay, Nurettin Topçu ve Sabahattin Ali'nin eserlerindeki Anadolu'ya bakış tarzları mukayese edilmiştir.

4. Nesrin Ateş'in 2013'te yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Romanlarının Yapısal ve Tematik İncelemesi*” isimli yüksek lisans tezinde Karay'ın konusunu İstanbul'dan alan eserlerinde İstanbul'un elli yıllık değişimine ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

5. Neşe Kelkit'in 2013'te yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın hikâyelerinde Yapı ve Tema*” isimli yüksek lisans tezinde yazarın hikâyeleri "Temalar", "Ferdî ve Psikolojik Temalar" ile "Sosyal Temalar", "Hikâye Kişileri", "Fonksiyonları" ve "Tipleri" "Zaman", "Mekân" ve "Bakış Açısı ve Anlatıcı" yönlerinden incelenmiştir.

6. Yenal Ünal'ın 2012'de yayımlanan “ *Refik Halit Karay'ın Eserlerine Yansıyan Düşünce Dünyası*” adlı doktora tezinde yazarın yaşamı boyunca değişen fikir dünyasına ilişkin tahliller yapılmış olup Milli Mücadele Hareketi'ne bakışı ve Mustafa Kemal felsefesine ilişkin tarihi değişimle ilgili tespitlere yer verilmiştir.

7. Gültüzar İyioğlu' nun 2011'de yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Hikâyelerinde Değişim*” adlı yüksek lisans tezinde *Memleket Hikâyeleri ve Gurbet Hikâyeleri*' nde dil-anlatım, hikâye unsurları, güldürü ve eleştiri bakımından ne gibi farklar ortaya çıktığı incelenmeye ve çözümlenmeye çalışılmıştır.

8. Umut Başar Ertan'ın 2010'da yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Romanlarında Kadın ve Kadın Eğitimi*” adlı yüksek lisans tezinde derin kadın tahlillerine yer verilmiştir.

9. Kanat Rysbay'ın 2007'de yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Eserlerinde Hiciv ve Mizah*” adlı yüksek lisans tezinde Karay'ın eserlerindeki mizahi unsurlar ele alınarak sınıflandırılmış bütün yönleri ele alınmaya çalışılmıştır.

10. Mehmet Bakır Şengül'ün 2001'de yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Hikâyelerinde Sosyal Tenkit*” adlı yüksek lisans tezinde yazarın *Memleket Hikâyeleri* adlı eserindeki savaş, mücadele, vatan, düşman ve hürriyet gibi konular incelenmiştir.

11. Kübra Olgay'ın 2017'de yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Romanlarında İstanbul'un Sosyal Yaşamı*” adlı yüksek lisans tezinde Refik Halit Karay'ın ağırlıklı olarak İstanbul'da geçen, İstanbul'u ve onun sosyal yaşamını öncelediği romanları incelenerek yazarın romanlarına yansıyan sosyal, tarihi ve siyasi olaylar tespit edilmiştir.

12. Fatih Çakmak'ın 2016'da yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Romanlarında İstanbul*” adlı yüksek lisans tezinde Refik Halit Karay'ın İstanbul'a dair verdiği bilgiler, izlenimler bir araya getirilmiştir.

13. Zeynep Zengin'in 2013'te yayımlanan “*Hikâyeci Yönüyle Refik Halit Karay*” adlı yüksek lisans tezinde Türk hikâyeciliğinin önemli isimlerinden biri olan Refik Halit Karay'ın hikâye dünyası öne çıkan temalarıyla ele alınarak bu açıdan yazarın hikâye türündeki eserleri incelenmiş, yazarın Türk hikâyeciliğindeki yerine ve önemine değinilmiştir.

14. Demet Karabulut'un 2011' de yayımlanan “*Sürgünlük Edebiyatı Bağlamında Refik Halit Karay'ın Yapıtları*” adlı yüksek lisans tezinde yazarın sürgünlük dönemlerinde sürgünlüğünün etkilerini yansıtan eserlerindeki zaman, mekân ve dil yaklaşımı incelenmiştir.

15. Ayşe Balkan'ın 2010'da yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Eserlerinde Sosyal Tenkit*” adlı doktora tezinde amaç ve kurgu farklılığını göz önüne alarak yazarın gazete ve dergi yazıları ile anı, roman, hikâye ve tiyatrolarındaki sosyal tenkit unsurlarını iki bölümde ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

16. Mihrican Dinç'in 2002'de yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Eserlerinde Türk Toplumunu*” adlı yüksek lisans tezinde Karay'ın eserleri incelenerek geçmişte yaşanmış önemli tarihi ve sosyal olayların toplumsal yaşama tesirleri ve günümüzdeki yansımaları toplumbilimsel açıdan analiz edilmiştir.

17. Dınara Duysebayeva'ın 2000'de yayımlanan “*Maupassant Tarzı Hikâye ve Refik Halit Karay, Muhtar Avezov, Sabahattin Âli'nin Hikâyeciliği*” adlı yüksek lisans tezinde aynı kültürel seviyede, yaklaşık olarak aynı dönemde eserler veren yazarlarımızdan Refik Halit Karay, Sabahattin Âli ve Kazak edebiyatının klâsik yazarı Muhtar Avezov'un hikâyelerindeki ortak yapının tespiti ve değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Bu bölüme Refik Halit Karay ve eserlerini tezimizin konusuna benzer mahiyette dilbilgisi açısından inceleyen dokuz tez yapılış tarihine göre en yeniden en eskiye doğru sıralanmıştır ve ilgili tezler aşağıda sıralanmıştır:

1. Bilal Doğan'ın 2018 tarihli “*Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikâyeleri Adlı Eseri Üzerinde Sözdizimi İncelemesi*” adlı yüksek lisans çalışması “*Gurbet Hikâyeleri*”nde yer alan on yedi hikâyenin cümle tahlillerini barındırmaktadır. Tümcelerin sayısal verileri üzerinde değerlendirme yapılmıştır.

2. Mesut Tepesu'nun 2015'te yayımlanan “*Refik Halit Karay'ın Eserlerindeki Hâl Eklerinin Görev ve İşlevleri*” adlı yüksek lisans çalışmasında Refik Halit'in sekiz kitabında yer alan hâl eklerinin görev ve işlevleri üzerinde durulmuştur.

3. Adem akır'ın 2013'te yayımlanan *“Refik Halit Karay'ın İstanbul'un Bir Yüzü Adlı Romanında Söz Dizimi”* isimli yüksek lisans tezinde *“İstanbul'un Bir Yüzü”* eserinden seçilen cümleler söz dizimi bakımından incelenmiştir.

4. Hatice Şebnem Köşken'in 2011'de yayımlanan *“Refik Halit Karay'ın 'Sus Payı' İsimli Hikâyesinin Cümle Bilgisi Yönünden İncelenmesi”* adlı yüksek lisans tezinde Karay'ın *“Sus Payı”* adlı eserindeki kelime grupları, cümle unsurları ve cümle çeşitleri bulunarak kelime gruplarının cümledeki görevi ve cümle bilgisi bakımından incelemelerde bulunulmuştur.

5. Güven Güler'in 2010'da yayımlanan *“Refik Halit Karay'ın Memleket Hikâyeleri'ndeki Niteleme Sıfatları”* adlı yüksek lisans tezinde *Memleket Hikâyeleri'nde* geçen niteleme sıfatları incelenmiştir ve sayısal olarak ortaya koyulmuştur.

6. Alper Özcan'ın 2006'da yayımlanan *“Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikâyelerindeki Kelime Gruplarının Tespiti ve Türkçe Öğretimi Bakımından Değerlendirilmesi”* adlı yüksek lisans tezinde Refik Halit Karay'ın *“Gurbet Hikâyeleri”* adlı eserindeki hikâyelerindeki kelime öbeklerinin tahlilini içermektedir.

7. Atıla Özsoyke'nin 2001'de yayımlanan *“Refik Halit Karay'ın Memleket Hikâyeleri'nde Kelime Grupları”* adlı yüksek lisans tezinde Refik Halit Karay'ın *“Memleket Hikâyeleri”*ndeki hikâyelerinin kelime grubu tahlillerine yer verilmiştir.

8. Ayşe Bulut'un 1999'da yayımlanan *“Refik Halit Karay'ın Memleket Hikâyelerinde Söz Dizimi”* adlı yüksek lisans tezinde Refik Halit Karay'ın *Memleket Hikâyeleri* adlı eserinden seçilmiş on hikâyesinde cümle yapıları ve kalıpları incelenmiştir.

9. Gamal Moussa'nın 1991'te yayımlanan *“Refik Halit Karay'ın "Memleket Hikâyeleri" ve "Gurbet Hikâyeleri" Adlı Eserlerindeki Cümle Tipleri Üzerinde Bir İnceleme”* isimli doktora tezinde Refik Halit'in *Memleket Hikâyeleri* ve *Gurbet Hikâyeleri* isimli eserleri üzerine bir deneme yapılmıştır.

Tezimiz, konusuna ve içeriğine bakıldığında benzerlik taşıyan diğer tezlerden amacı, yöntemi, sınırlılıkları bakımından farklılaşmaktadır. Yukarıda sıralanan çalışmalar genel olarak metinlerdeki kelime türleri, kelime gruplarının tespiti, tasnifi

ve sayılarının belirlenmesi şeklindeyken çalışmamız Refik Halit Karay'ın "*Eskici*" metnini Türkçe öğretim programına uygunluğu, Türkçe derslerinde yer verildiğinde dil bilgisi kazanımlarını içermeye derecesinin ders öğretmeninin eğitsel kazanımı öğrencilerine aktarabilmek için metni okuma becerisi etkinliklerinde sesli/sessiz okurken dinleme becerisi kapsamında örnek okuyuş gerçekleştiren öğretmeni ya da arkadaşını dinlerken metni özümseyen öğrencilerin bu sayede anlamsal olarak içselleştirdiği metni, barındırdığı -örneğin altıncı sınıf Türkçe öğretim programında yer alan belirtili isim tamlaması, belirtisiz isim tamlaması, sıfat tamlaması vb. ;yedinci sınıf Türkçe öğretim programında yer alan zarflar ve ilgeç grupları, sekizinci sınıf Türkçe öğretim programında yer alan isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil kelime grupları gibi dil bilgisi kazanımı örneklerini daha kolay tespit edebileceği merkeze alınarak ders kitaplarında yer verildiği düşünülmüş ve tez konusu belirlenmesine gidilmiştir.

Araştırmacının "problem durumu" başlı başına Refik Halit Karay'ın "*Eskici*" hikâyesinin Türkçe ders kitaplarında sıklıkla kullanılıyor olmasının nedenlerine ilişkindir. Araştırmacı, çalışmanın bu yönüyle gelecekte metinleri program içeriğine hizmet etme açısından incelemek isteyecek olan yeni araştırmacılara da örnek teşkil edebileceğini düşünmektedir.

BÖLÜM II YÖNTEM

Çalışmamızın bu bölümünde yapılan araştırmanın modeli, çalışmaya kaynak olan verilerin toplanış biçimleri ve elde edilen veri analizlerine ilişkin verilere yer verilecektir.

2.1. Araştırmanın Modeli

Çalışma, Türkçe ders kitaplarına içerik oluştuşu bakımından incelenmiş olan “Eskici” hikâyesinde yer alan söz öbeklerinin Türkçe dersi kazanımlarıyla ilişkilendirilerek tahlilinden meydana gelmiştir. Bu sebeple de nitel bir çalışmadır. Bunun yanında “Eskici” hikâyesindeki söz öbeklerinin incelendiği betimsel bir çalışmadır. Araştırmacı, evvela konuya dair incelediğimiz hususlarla ilgili kaynak kitaplara, makalelere ve tezlere yönelmiştir. Tetkik edilmiş olan çalışmalardan yola çıkarak beş bölüm ve bu bölümlere dair alt başlıklara göre çalışma son şeklini almıştır. Araştırma içeriğinde tartışmalı herhangi bir konu bulunmamaktadır.

2.2. Veri Toplama Teknikleri

Çalışmamızda belgesel kaynak tarama tekniğinden faydalanılmıştır. “*Konu hakkında diğer kişi veya kurumlar tarafından yazılmış, hazırlanmış veya yaratılmış çeşitli yazı, belge, yapım veya kalıntının toplanması veya incelenmesidir*” (Seyidoğlu, 2009: 46). şeklinde ifade edilen metotla gerçekleşen veri toplama işlemi çalışmayla alakalı kaynaklara kütüphane, genel ağ, kitabevi gibi vasıtalarla ulaşılarak ilgili veriler bilgisayar vasıtasıyla aktarılmıştır. Çalışmamızda kaynak hikâyemizde yer alan kelime gruplarının yapısal özellikleri tespit edilmiş ve başlıklarla ortaya koyulmuştur.

2.3. Verilerin Analizi

İncelenmiş olan çalışmaların bizim çalışmamızla alakalı kesitleri taranmış ve tasnif edilmiştir. Farklı kaynakların birbirini destekleyecek ifadeleri eklenmek suretiyle kaynak eserimiz “Eskici” hikâyesi, tüm cümleleri analiz edilerek ve söz öbekleri ortaya koyularak kategorize edilmiştir.

BÖLÜM III REFİK HALİT KARAY

3.1. Refik Halit Karay'ın Hayatı

Refik Halit Karay, 15 Mart 1888 yılında İstanbul'da Beylerbeyi'nde dünyaya geldi. Babası Mehmet Ali Bey, o dönemin bilinen ailesi olan Karakayışoğulları ailesine mensuptur. Refik Halit, daha sonra ki zamanlarda Karakayışoğulları lakabını kısaltıp Karay şeklini alıp soyadı olarak kullandı. Refik Halit Karay'ın babası Mehmet Ali Bey, mevlevî tarikatının önemli mensuplarından biridir. Refik Halit anne tarafından Yanyalı bir İstanbullu idi (Karay, 1990: 43).

Soyunun Kırım Hanlığına dayanıyor olmasının sebebiyle gayet görgülü olan annesi Ruhsar Hanım, Refik Halit'in dil inceliği ve güzelliğine katkı sağlamıştır. Bu dil estetiğinin oluşmasını sadece annesine değil çevresine de borçlu olan Karay'ın en büyük şansı belki de kültür seviyesi yüksek ailelerin ve sanatçıların ikametinin Beylerbeyi'nde toplanmış olması kaynaklıydı (Ekiz, 1999: 11).

“Refik Halit, güzel Türkçesini Kırım Hanları neslinden alan annesinden, ev ve mahallelerindeki İstanbul ve aile lisanından öğrenmiştir.” (Banarlı, 1971: 1205).

Refik Halit'in ailesi 1890 yılına dek Beylerbeyi'nde oturmuştur. Bu tarihten sonraki dönemde Erenköy'de alınmış olan köşkte ikamet etmişlerdir. Türk edebiyatı geleceğinin önemli simalarından birisi olan yazar, çocukluk ve gençlik yıllarının yaz aylarını Erenköy'de harcamıştır. Dayısı İlhan Efendi, Refik Halit'e evde okuma yazma öğreten ilk hocasıdır. 12 yaşında bugünkü adı Galatasaray Lisesi olan Mekteb-i Sultaninin yatılı bölümünde eğitime başlasa da 1906'da okulu terk etmiştir (Ekiz, 1999: 12).

1907 senesinde hukuk mektebini kazanarak üniversiteye devam etmeye başlayıp aynı zamanda 200 kuruş maaşla Maliye Nezaretinin Devair-i Merkeziye Kaleminde çalışmaya da başlamıştır (Ekiz, 1999: 13).

Yazarlık hayatına adım attıktan sonra *Servet-i Fünun* ve *Tercüman-ı Hakikat* 'te çalışan Karay bu arada *Son Havadis* adında bir gazete yayımlamıştır. Milli Edebiyat Akımı temsilcileri arasında yer alan yazar aynı zamanda Fecr-i Ati Topluğunun da

üyesidir. *Memleket Hikâyeleri* ve *Gurbet Hikâyeleri* gibi önemli eserlerini Milli Edebiyat Döneminde kaleme almıştır (Doğan, 2018: 14).

1901 yılında çalışmasını sonlandıran Servet-i Fünun dergisi yazarları bu döneme kadar herhangi bir çalışmada bulunmamışlardır. Esasında bu atıl dönem yeni bir neslin oluşumunu sağlamış, bu dönemin şair ve yazarları Fecr-i Ati'yi adeta Servet-i Fünun'a karşıt bir cereyan haline getirmiştir. Fecr-i Ati, edebi bir topluluk minvalinde ilk bildirisini 24 Şubat 1910 yılında kaleme almıştır (İyioğlu, 2011: 19).

Fecr-i Ati, bakıldığında Edebiyat-ı Cedide'ye muhalif olduğu görülse de Batı edebiyatlarındaki benzerleri gibi belli başlı ilkeler etrafında kümeleştikleri ifade edilebilir. 24 Şubat 1909'da edebi tarzlarını izah ettikleri bildirilerini açıklayanlar arasında Refik Halit Karay da vardır. Bu topluluğun anlayışı "sanat şahsi ve muhteremdir" çizgisindedir. Kendilerine emsal olarak şiirde "simgecileri", öykü ve romanda "Maupassant", tiyatrodaki "İbsen"i almışlardır. Amaçları şu şekilde özetlenebilir:

a) Dilin, yazının, yazınsal ve toplumsal bilimlerin ilerlemesine hizmet etmek.

b) Yetenekli sanatçıları bir araya getirerek, birlik ve dayanışmanın sağlayacağı güçle kamuoyunu aydınlatmak.

c) Topluluk üyelerinin yapıtlarını içeren bir kitaplık kurmak.

ç) Ya üyelerine ya da yarışma açarak Fecr-i Ati dışındaki kişilere, Batı'nın önemli yapıtlarının çevirilerini yaptırmak.

d) Herkese açık toplantılar düzenleyerek halkın yazın ve sanat konularındaki bilgilerini artırmak.

e) Batı'daki benzer kurum ve kuruluşlarla ilişki kurarak ülkemizin yazınsal ürünlerini Batı'ya, Batı'nın türlerini de Doğu'ya tanıtmaya çalışmak." (Özkırımlı, 1995: 184,185).

1911 senesinde *Genç Kalemler* dergisinde yayımlanan "Yeni Lisan" adlı makalesi doğru ve güzel Türkçe ortaya koyma müdafaasını başlatması açısından önemlidir. Refik Halit'i suni bir lisandan uzaklaştıran en önemli özellik kullandığı diri Türkçedir. Ayrıca üstün tasvir gücü sayesinde en basit gözlemlere dahi çarpıcı bir şekilde okuyucu zihninde can vermiştir (Tepesu, 2015, 2).

Yakup Kadri, önceleri Refik Halit Karay'ın yazmış olduğu mizahi yazılarını beğenmemiş aradan geçen iki ay sonunda Refik Halit'e "Kirpi" takma adını vermiştir. Daha sonra Yakup Kadri de Refik Halit'in çıkarmış olduğu "Son Havadis"

gazetesinde çevirmenlik yapmış, gazete zarar ettiği için kapatılmıştır (Karaosmanoğlu, 1990: 50).

Refik Halit, gazetede yazarlık yaptığı zamanda tiyatroya da merak salmış ve milli hissi kuvvetlendirmek amacıyla “*Kanije Müdafaaamesi*” ve “*Tiryaki Hasan Paşa*” adlı tiyatro eserlerini yazmıştır.

Osmanlı Halkı İkinci Meşrutiyet’in ilanı ile beraber umuda kapılmış olsalar da beklemedikleri refaha ulaşamamışlardır. Bu dönemde İttihat ve Terakki yönetiminin siyasi basiretsizliği Refik Halit’in iğneli dilinden nasibini almıştır (Ateş, 2014: 3).

Kalem dergisinde kazandığı “*Kırpi*” takma adının ardından karikatürist Cemil Bey’in sahibi olduğu “*Cem*” dergisinde de yazmaya başladı. Çok takdir toplayan “*Arabacının Dedikleri*” isimli yazısının ardından ise bu dergiye baş yazar oldu (Ekiz, 1999: 13).

Meşrutiyetin ilanı ile edebi saha çalışmaları da hız kazanmıştır. O zaman diliminde yaklaşık üç yüz gazete ve dergi yayınlanmaya başlamıştır. Dönemin düşünce insanlarının bir bölümü bizzat Anadolu’da bulunmuş, zorlu koşulları halkla iç içe aşmış ve aydın halk birleşmesini gerçekleştirmiş, bir kısmı Milli Mücadele Dönemi’nin ardı sıra ayrılmıştı çünkü hepsinin barış zamanlarına dair farklı görüşleri bulunmaktaydı ve Milli Mücadele’ye muhalefet eden 150 kişilik takım yurt dışına sürülmüş olup bunların ikisi Rıza Tevfik Bölükbaşı ile Refik Halit Karay’dır (Enginün, 2013: 11).

İttihat ve Terakki’ye zıt yazılarına bakıldığında Refik Halit’in içindeki yanan muhalefet ateşi daha iyi anlaşılabilir olacaktır. Tabii ki bu muhalif yazıları yazara olumsuz dönecektir. Desteklediği Hürriyet ve İtilaf Fırkası iktidara geldiğinde Karay, her ne kadar 2000 kuruşluk maaşla Beyoğlu Belediyesinde bir dönem çalışacak olsa da İttihat ve Terakki’nin başarıya ulaşan darbesinin neticesinde 1913 senesinde Bahri Cedid isimli vapurla Sinop’a sürgün edilecektir (Ekiz, 1999: 14).

Sinop sürgününde maddi sıkıntı yaşamayacak olan yazar, babasının desteğiyle rahat edecektir. Sinop’ta bulunduğu süre içerisinde Cemal Paşa’nın kızı ile nişanlanarak Ankara’da nikahlanmıştır (Kelkit, 2013: 6).

Refik Halit Karay, evvela İngiliz yönetiminde bulunan Rodos’a gitmek istese de başaramayınca Beyrut’a gitmek zorunda kalmıştır (Karaer, 1998: 97). Refik Halit Karay’ın Beyrut sürgünü döneminde eşi Nazıma Hanım’ın bu sürgün yaşamına katlanamayacağı fikrini öğrendikten sonra Refik Halit kendisinden ayrılmıştır.

Beyrut'ta yalnızlığını derinden hisseden yazar, Mahir Sait adında bir kişinin kızı olan Nihal Hanım'la ikinci evliliğini gerçekleştirerek sonrasında Ömer isiminde bir oğul sahibi olur. Ömrünün on beş senesini geçirdiği gurbet yaşamının en kayda değer meselelerinden birisi Karay'ın milliyetçilik ruhunda ateşlediği kıvılcımlarla birlikte Hatay'ın anavatana katılması sürecinde yürüttüğü olumlu çalışmalarıdır (Ekiz, 1999: 17).

3.2. Refik Halit Karay'ın Eserleri

Edebiyatın temeli dildir. Bir öykü, şiir, tiyatro ya da romanda heyecanlanmamızı sağlayan imgeler etkisini kelimelere borçlu olup dil ustası olan hakiki edebiyatçı bunu çok iyi kavramıştır (Kaplan, 1989: 213). Bir kişinin bir ya da daha çok yapıtını; bir grubun, milletin ya da soyun yaşamının bir noktasına yerleştirme çabasına edebiyat araştırması denmektedir (Tural, 2006: 32). Bunun yanı sıra bütün edebi eserlerin hedef kitlelerine ulaştırmayı amaçladığı bir mesajı vardır ve çocuk metnlerinin hedef kitesi de doğal olarak çocuktur (Arseven, 2005: 42). Çocuk edebiyatı ürünleri çocuğa beklenen davranış biçimleri ve ihtiyaç duyacağı toplumsal kuralları öğretmek; iyilik, dürüstlük, yardımlaşma gibi değerler kazandırmayı amaçlamaktadır. “Eskici” metninin bünyesinde barındırdığı ana dili sevgisi ve hasreti temel alındığında bunun Türkçe öğretiminin beklenen kazanımları arasında olduğu söylenebilir. Bu açıklamalar minvalinde Refik Halit Karay'ın “Eskici” metni üzerine yapılacak olan çalışma, bir edebiyat incelemesi olarak kabul edilebilir.

Refik Halit Karay, gazetelerdeki çevirmenlik göreviyle yazmaya başlamış, mizah dergilerinde yazılar yazmış ve bu yazılardan dolayı iki defa sürgüne gönderilmiş ve sürgün yıllarını Beyrut ve Halep civarında geçirerek buram buram memleket hasreti kokan hikâyeler yazmış; 1913-1918 yılları arasına tekabül eden Sinop, Çorum, Ankara ve Bilecik sürgünlerinde karşılaştığı Anadolu ve Anadolu insanının yaşantılarını “Memleket Hikâyeleri” nde yazıp memleket edebiyatının öncüsü olmuştur (Enginün, 2013: 291). Yabancı memleketlerde geçirdiği süre boyunca hissettiği yabancılık hissini ve ana dilini kullanma özlemini “Akrep” ve “Eskici” hikâyelerinde başarıyla dile getirmiştir. Rahat yazılmış ve hatta yeterince özenilmemiş hissi yaratan bu eserlerinde inceden inceye okuru etkisi altına alan ironik/ mizahi tarzı da Maupassant tekniğiyle beraber kullanmıştır (Enginün, 2013: 292).

Karay, kurgularındaki karakterleri incelendiğinde kadın ve erkek arasındaki ilişkilerde yeniden yana olmasına karşın ahlak hususu söz konusu olduğunda geleneklere bağlılığını sürdürür. Eskiden gelen değerlerin eriyip yok olmasına müsaade etmez ve orta sınıfın yaşadığı zorluklara da eserlerinde sıkça yer verir. Etrafındaki noksanlıklara dikkat etme yetisi bakımından ön plana çıkarak iğneleyici eserlerinde bunları kullanır. Refik Halit Karay, dost meclislerinin de aranan simâlarından birisidir (Çakır, 2013: 5).

Refik Halit Karay, Türk edebiyatında “Kirpi” takma adıyla tanınmaktadır. Kirpi, Türk edebiyatı tarihinde oldukça fazla eser üreten yazarlar arasındadır. Kirpi-i Natüvan adıyla çeşitli mizahi yazılar kaleme almış, Kirpi adıyla yazdıkları “Şerhah” ta devam etmiş, Kirpi adıyla yazılan eserler “*Kirpi'nin Dedikleri*” isimli kitaba kaynaklık etmiştir (İyioğlu, 2011: 4).

3.2.1. Roman:

Refik Halit, yazarlık hayatına her ne kadar gazetecilikle girip mizah yazılarıyla şöhret bulduktan sonra kaleme aldığı hikâyeleriyle tanınsa da yaşamının kayda değer bir kısmını romana harcamıştır. 1938–1965 yılları arasında on beş roman yazmasının yanı sıra yazarın vefatının ardından dört romanı daha piyasaya çıkmıştır. Romanlarının sadece bir tanesi sürgün döneminden öncesine ait olmakla beraber geri kalanını sürgün dönüsünde yazmıştır (Ünal,2012: 94).

Roman yazmayı hikâyeye nazaran daha kolay bulan Refik Halit; toplum, aşk ve serüven gibi farklı mevzuları bünyesinde barındıran yirmi kadar roman yazmıştır. Romanlarında da memleket olaylarına değinerek romanda bir inceleme devrinin başlamasını talep etmiştir. “Çete “ yi bu amaca hizmet etmesi için yazmıştır. Aşk ve serüveni ihtiva eden romanları arasında en bilineni üç ciltlik “*Nilgün*” dür. Refik Halit’in roman dili gramer kurallarına ve İstanbul Türkçesine uygundur ve yer yer mahalli lisana da yer verdiği görülmektedir (Önertoy, 1965: 1).

Refik Halit, romanlarında okuyucuyu oyalamayı önemsemiştir bu sebeple de konuları arasında aşk ve kadın önemli bir yer tutmuştur. İyimser olan ruh hali, romanlarındaki karakterlere de yansımıştır. Refik Halit Karay bir konuşmasında roman anlayışını şu şekilde açıklamıştır:

“Romancılıkta kendime göre bir kaidem vardır: Romanı fazla adileştirmemek ve fazla yükseltmemek, orta bir okuyucuya hitap etmek. Bu tarz hareket aynı zamanda eserin rağbet derecesini artırıyor. Daha fazla maddi fayda sağlıyor. Bu yüzden romanlarım gazeteler ve kitapçılar tarafından çok aranıyor. Zaten hiçbir zaman büyük edebiyat yapmak, dünya çapında bir eser meydana getirmek, Nobel mükâfaatı almak, küçük bir zümrenin mükâfatıyla yetinmek istemem. Sonra yarın benim için ne diyecekler, bugün ne diyorlar? Bunlara hiç aldırış ettiğim yok.”

İfadelerinin de ortaya çıkardığı üzere kat’i iddialara önem vermeyen, derin fikirlere dalmayan “Beyaz Realizm” anlayışı yazarda hüküm sürer (Ekiz, 1999: 29).

Yazarın yaşamı boyunca ortaya koyduğu romanları şunlardır:

- İstanbul’un Bir Yüzü (1920)
- Yezid’in Kızı (1939)
- Çete (1939)
- Sürgün (1941)
- Anahtar (1947)
- Bu Bizim Hayatımız (1950)
- Nilgün (1950 – 1952)
- Yer Altında Dünya Var (1953)
- Dişi Örümcek (1953)
- Bugünün Saraylısı (1954)
- 2000 Yılın Sevgilisi (1954)
- İki Cisimli Kadın (1955)
- Kadınlar Tekkesi (1956)
- Karlı Dağdaki Ateş (1956)
- Dört Yapraklı Yonca (1957)
- Sonuncu Kadeh (1965)
- Yerini Seven Fidan (1977)
- Ayn Ondördü (1980)
- Ekmek Elden Su Gölden (1980)
- Yüzen Bahçe (1981)

3.2.2. Mizah – Hiciv

Yazar, hiciv ve mizah alanında da çeşitli eserleriyle tanınmaktadır. Genellikle Meşrutiyet Devri'ni ele aldığı metinlerini “*Resimli Kitap*”, “*Servet-i Fünun*”, “*Cem ve Kalem*” gibi mecmualarda yayımlamıştır. Metinlerini genel olarak siyaset ve toplumsal yaşam üzerine kurgulamış, Meşrutiyet sevincinin sükut-u hayale uğramasının ardından hissettiği özgürlük eksikliği ve gazetecilerin hayati tehdit yaşamaları doğrultusunda eserler hayata geçirmiştir (Önertoy, 1965: 1).

Yazarın mizah-hiciv tarzındaki eserleri şunlardır:

- Sakın Aldanma İnanma Kanma (1915)
- Kirpinin Dedikleri (1918)
- Ago Paşa'nın Hatıratı (1918)
- Ay Peşinde (1922)
- Tandıklarım (1922)
- Guguklu Saat (1925)
- Deli (1929)

3.2.3. Hikâye

Edebiyatımıza bilhassa küçük hikâyeleriyle katkı sağlayan Refik Halit Karay'ın mizah içeren birçok gazete yazısı ve denemesi bulunmaktadır, eserlerine gizemli bir serüven havası hakim olan yazar yalın, kıvrak ve ironik bir dille karşımıza çıkarak sürgün psikolojisi içerisinde geçen onca yıla rağmen bizlere hiçbir kötümser yapıtı bırakmamıştır (Enginün, 2013: 293).

Doğayı olağanüstü net ve doğal verebilen, insanı ve doğayı bu derece kaynaştırıp doğaya bir psikolog edasıyla yaklaşan ve en gizemli yönleri gözler önüne seren yazar, bir bestekar nasıl ki eserine enstrüman tuşlarıyla can katarsa Refik Halit de duygularını kelimelere bürüyerek sonuca ulaşır (Ekiz, 1999: 30).

Hikâyelerinin genel konusu olan köy ve köylü hayatı, köy ile şehir arasında köprü görevi görmekte ve bu da yazarı diğer yazarlar arasında farklı kılmaktadır. Bu oluşan farklılık, yazarların kasabaya ve kasaba hayatına bakışını, hikâyecilikte üzerine yapılan “kasaba imajı” düşüncesi açısından önem teşkil etmektedir (Kaplan, 1986: 52).

Yazarın hikâyeleri dikkate alındığında, o dönemde ulaşım sıkıntısı yaşandığı, kasabaların oldukça bakımsız ve geri kalmış yerler olduğu anlaşılmaktadır. Refik Halit'in hikâyelerindeki kasaba "sıkıcı, sevimsiz, çelimsiz, hareketsiz, kendi içine kapanık" gibi görüşleri içermektedir (Kaplan, 1986: 50).

Refik Halit, Cumhuriyet Dönemi hikâye anlayışına geçişinde kasaba anlayışı toplum basamakları ve basamaklar arasındaki ilişkiyi temel almıştır. Refik Halit'in kasaba tipleri anlayışıyla ürettiği bazı hikâyeleri, "*Yatık Emine, Şeftali Bahçeleri, Sarı Bal, Vehbi Efendi'nin Şüphesi, Şaka*", konusu ile köy ve kasaba arasında köprü görevi yapan başlıca eser ise, "*Boz Eşek*" adlı eserdir.

Karay, hikâyelerinde Anadolu kasabalarından o denli konu edinmiştir ki adeta bir kasaba hikâyecisi vasfı kazanmıştır. Halit'in kasabaları, kendisinin realist bakış açısının da bir neticesi olduğu ifade edilebilir. Dönem kasabalarının ulaşım yönünden zayıflığı, bakımsız ve geri kalmışlığı; bunların sonucunda da kasaba halkını oluşturan insanların da bilgisiz ve tembellikle örülü yaşayışlarıyla ilişki halinde olduğu görülür (Kaplan, 1986: 50).

Kasaba hayatının hikâyelerde yer almaya başlayışı Refik Halit'le olmuştur, bir siyasi kalıba dayanmayan fakat Maupassant tarzı öykücülüğün ihtiyaç duyduğu toplumsal aksaklıkların kötümser açıdan değerlendirilmesi bakış açısı merkeze alınarak kendinden sonraki yazarların ideolojik konularından sebep farklı noktalara ulaşmıştır (Gözütok, 2007: 92).

Yazarın eserlerinden *Gurbet Hikâyeleri* ve *Memleket Hikâyeleri* arasındaki farklardan biri de yazarın *Gurbet Hikâyeleri*'nde farklı yapılandırmalara yer vermiş olmasıdır. *Memleket Hikâyeleri*'nde görülen olayların benzer akışı *Gurbet Hikâyeleri*'nde farklılaşarak olaylar kimi zaman metin öne bilgilendirmeler yoluyla bir karakterin dilinden, zaman zaman hiçbir bilgiye yer vermeksizin herhangi birinin ağzından aktarılırken, olay bazen kahramanın bizzat yaşadığı bazense yazarın da bizzat konuya dahil olduğu yöntemlerle tasarlanmıştır. Yazar, yer seçimini anlattığı döneme uygun oluşturmakla birlikte üslup, zaman, mekan, kişiler ve olay bütünlüğünü sağlamada da başarılıdır (İyioğlu, 2011: 35).

Yazarın hikâye türünde verdiği eserleri şunlardır:

- Memleket Hikâyeleri (1919)
- Gurbet Hikâyeleri (1940)

3.2.4. Tiyatro

Yazarın kaleme aldığı iki adet tiyatro eseri bulunmaktadır. *Kanije Müdafaası* sadece sahnelenmiş fakat yayımlanmamış, *Deli* isimli eseri Mustafa Kemal'in aracılığıyla ünlenerek bütün yüzelliliklerin affedilmesine de aracılık etmiştir (Ünal, 2012: 130).

Yazarın tiyatro türünde verdiği eserleri şunlardır:

- Kanije Müdafaası (1909)
- Deli (1939)

3.2.5. Hatıra

Yazar hatıralarını ele alırken kendini savunma ihtiyacını hiç hissetmemekle beraber, eserleri devrin en değerli nüshaları arasındadır ve dönemin birçok hatırasını kayda geçirerek de bu hatıratların yok olmasına mani olmuştur. Bu açıdan bakıldığında tarih araştırması yapanların da o döneme dair ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Ünal, 2012: 127).

Karay'ın hatıra türünde kaleme aldığı eserleri şunlardır:

- Minelbab İelmihrab (1946)
- Bir Ömür Boyunca (1980)

3.2.6. Kronik

Refik Halit Karay diğer eserlerinde olduğu gibi kronik türündeki çalışmalarında da zirve yapmış hatta "*Bir İçim Su*" adlı yapıtı, Mustafa Kemal de beğenerek okumuştur. Yazar kroniklerinde genellikle toplumsal değişiklik ve yeniliklere odaklanmıştır (Ünal, 2012: 123).

Yazarın kronik türündeki eserleri şunlardır:

- Bir İçim Su (1931)
- Bir Avuç Saçma (1939)
- İlk Adım (1941)
- Üç Nesil- Üç Hayat (1943)
- Makyajlı Kadın (1943)
- Tanrı'ya Şikâyet (1944)

3.2.7. İnceleme

Yazar, 17 Mart 1939 tarihinden başlayarak Akşam gazetesinde yayınladığı bu eseriyle dikkat çekmiştir. Bu yazı dizisi, kitap haline getirilememiş olsa da Karacaoğlan'a yaklaşım tarzı ele alındığında ilgililerin mutlaka değerlendirmesi gereken bir eser olduğu söylenebilir (Ekiz, 1999: 19).

- Karacaoğlan

3.3. Refik Halit Karay'ın Dili ve Üslûbu

Sanat hayatına etkin olarak Fecr-i Âti topluluğu içerisinde başlayan yazar “Sanat sanat içindir.” ilkesine bağlıdır. Ömer Seyfettin'le tanıştıktan sonra yeni lisân anlayışına yönelir. Yeni yazı dilinin gelişmesinde büyük katkıları vardır. Daha sonra da milli edebiyat içerisinde yerini alır (Tuncer, 1994: 589, 590).

Sanat hayatının ilk yıllarında Fecr-i Âti topluluğu içerisinde yer alır. Çünkü devletin idare şekli değişmiş, II. Meşrutiyet ilân edilmiştir. II. Meşrutiyet'in ilânıyla hürriyet sarhoşluğu içerisinde giren, edebiyatla ilgilenmek isteyen gençler dönemin ihtiyaçlarına göre eserler verilmesi gereğini duymuş ve bir edebî topluluk oluşturulması ihtiyacı hissetmişlerdir. Şahabettin Süleyman, Müfit Ratip ve Faik Ali'nin önderliğinde bir “mahfil-i edebî” (edebî topluluk) kurulur (Aktaş, 2004: 22).

Refik Halit'le Fecr-i Âti topluluğunun ilk toplantısında tanışıp dost olan Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları* adlı anılarını anlattığı kitabında Fecr-i Âti içerisinde kendilerini edebî açıdan nasıl hissettirdiklerini şöyle anlatmaktadır:

...Meşrutiyetin ilânının ilk aylarından beri pırıl pırıl parıldamaya başlamış yeni edebiyat yıldızları arasında kendimi bir sığıntı gibi hissediyordum. Lakin bu durum ne benim, ne Refik Halit için pek uzun sürmeyecekti. Fecr-i Âti'nin kuruluşundan sanırım birkaç hafta sonra Resimli Kitap adlı bir aylık dergide Nirvana adlı bir yazımın çıkışı ve Refik Halit'in başka bir dergide Zent-Avesta klişesi altında bir nesir serisini yayınlamağa başlaması üzerine Fecr-i Âti arkadaşlarımız arasında biz de hafifçe ışıldar gibi olacaktık (Karaosmanoğlu, 2000: 50).

Refik Halit Karay, üslûbundaki ve konu seçimindeki farklılıklar nedeniyle Fecr-i Âti içerisinde yadırganmaya ve tepki görmeye başlamıştır. Yakup Kadri anılarında bunu şöyle anlatmıştır:

“Çok şahsiyetli bir üslûbu da vardı ve bunda Edebiyat-ı Cedide'nin allı pullu süslerinden hiçbir iz gözükmüyordu. Refik Halit bununla da kalmıyor, gayet sade bir konuşma Türkçesiyle yazıyordu ve bu Türkçe, henüz şiirde Fikret'in, Cenab'ın, nesirde Halit Ziya'nın etkisinden kurtulamamış arkadaşlarımızın hiç de hoşuna gider gibi değildi. Hele, çok geçmeden aynı Türkçe ile ben Bir Baskın'ı, Refik Halit Fatma'nın Talihi adlı ilk Anadolu hikâyelerimizi yazmaya başlayınca bu yadırgama kendini büsbütün belli etmişti. Fecr-i Âti'de uyguladığımız bir kurala göre, yazılarımız matbaaya verilmezden önce yaptığımız eleştirme toplantılarında okunduğu vakit arkadaşlarımızın şiirleri, nesir ve hikâyeleri çok defa alkışla karşılandığı halde bizinkilerin birtakım anlaşmazlıklara yol açtığını görmezlikten gelmek mümkün değildi” (Karaosmanoğlu, 2000: 50, 51).

Refik Halit, Fransız edebiyatını tanıdıktan sonra yönünü memleketimize çevirmiştir ve Anadolu kasaba ve köylerindeki hayatı realist bir gözle aktarmıştır. Tarihle ve coğrafyayla yakından alakalı olan yazar gitmediği, görmediği yerleri bile oraları görmüş kadar kuvvetli bir anlatımla tasvir etmiştir (Aktaş, 2004: 31).

Bütün bunlar; Refik Halit'in, her ne kadar Fecr-i Âti topluluğunun bir üyesiye de, eserlerindeki dil, üslûp ve temler bakımından bu topluluktaki diğer sanatçılardan ayrıldığını gösterir. Gerçekten de Refik Halit bir süre sonra bu topluluktan ayrılacak ve Yeni Lisân anlayışındaki ve devamında “Millî Edebiyat” akımındaki yerini alacaktır. Dil ve üslûp farkı onu Edebiyat-ı Cedide yazarlarından ayırır. Bunu yazar şöyle dile getirmektedir:

“Bizi Edebiyat-ı Cedide'den belli başlı ilk ayıran fark lisân farkıdır. Elimizde farkına varmadan, zorlamadan tabii bir itişle lisân sadeleşiyordu. Bir gün Rumeli'nden bir ses çıktı “terkipleri atınız.”

Bu seda Fecr-i Âti'nin kulağına hoş geldi (Aktaş, 2004: 26).

“...Benim realistçe bildiğim, çiçekler içinde ölümden, dikenler içinde yaşayış daha hoştur.” diyen yazarın hayata ne kadar bağlı bir insan olduğu açıktır. Yazar yaşamayı her türlü zorluğa karşın tercih etmektedir ve intizama düşkündür. (Aktaş, 2004: 53).

İlk başta mizahî yazılarıyla üne kavuşan yazar “Mizah her aklın, her zekânın dokuyacağı bir kumaş değildir.” diyerek sözün olgun bir meyve gibi kemâle erdirildikten sonra ortaya konulması gerektiğini belirtir ve mizahında kullandığı kıvrak zekasını diline de yansıtır. Yazar, mizah ve hiciv konusunda Nasrettin Hoca'nın

mizahi hususiyetleriyle Hoca'ya atfedilenleri birbirinden ayıracak kadar eğitilmiş ve ustadır. Çünkü yazar annesinden Türk mizahı örnekleri dinleyerek büyümüştür (Aktaş, 2004: 160, 163).

Refik Halit Karay, Fransız yazar Maupassant'a öykünmüştür ama geleneksel hikâye yazıcılığını da bir tarafa bırakmamıştır. Maupassant'a öyle sempati duyar ki Goncourtlardan nefret etme sebebi Maupassant'a muhalif yazı yazmış olmalarıdır (Aktaş, 2004: 30).

Refik Halit Karay'ın, İttihat ve Terakki Fırkası'na muhalif tavrından ötürü ismi Şevket Paşa'nın katledilişyle ilişkilendirilmiş ve 1913 senesinden itibaren Ankara'ya, Çorum'a ve Sinop'a sürgün edilmiştir. Yazarın ikinci defa sürgüne yollanmasının sebebine gelince, Atatürk döneminde aydınların memleketin geleceği ve kurtuluşuna dair farklı fikirleri olmasından ve Refik Halit Karay'ın kurtuluş fikirlerinin Milli Mücadele doğrultusunda olmaması ve bu fikirlerinin düşünce aşamasında kalmayıp yazıya da dökülmesinden sebep onun on beş yıllık yurt dışı sürgününü beraberinde getirecektir (Aktaş, 1986: 25). Karaosmanoğlu Refik Halit'in yanlış anlaşılma oluşunu şu şekilde dile getirmiştir:

“Önce, ben onun bazı açıklamalarından ve bazı hareketlerinde anlayacaktım ki, hiçbir zaman “düşmanla işbirliği eden Hürriyet ve İtilâf elebaşlarıyla” ülfeti olmamıştır. Hattâ, bunlardan iğrenmekte ve selâmı sabahı kesmiş bulunmaktadır. Sonra, bazı alafranga ailelerin ahbablık etmekten şeref duyduğu İtilâf Devletleri subaylarının hiçbiriyle tanışmamış, tanışmak istememiştir. Hattâ çok kere –bunu pek yakından biliyorum- çaya veya kokteyle davetli olduğu evlere giderken ya kapı önünde işgal ordusuna ait bir iki otomobil ya da kapıdan içeri girerken vestiyere birkaç yabancı subay kasketi görünce tersyüzü geri dönmüştür. Bu tepkiler onda millî gururun adeta bir taassup derecesine vardığını ispattan başka neyi ifade ederdi? Ama, gelin görün ki, siyasi durumu, bir yanlış yorum yüzünden Anadolu'daki Kurtuluş Savaşı'na karşı dik başlılığı da böyle bir kompleksle ilgili sayılabilirdi. Zira onun kanaatine göre, bu savaş gerçek bir kurtuluş savaşı değil, İttihatçılar tarafından, tekrar iktidara gelmek için yapılan bir kardeş kavgası, bir kardeş boğazlaşması idi.” (Karaosmanoğlu, 2000: 69,70).

Refik Halit yurda döndükten sonra daha çok romanla ilgilenmeye başlamıştır. Bunun nedeni ise hikâye ve fıkralarda günlük olaylara ve siyasî meselelere daha çok değinmesidir. On altı senesi sürgünde geçmiş bir insan için bu tür konulara bir daha girmek kolay olmasa gerektir (Akyüz, 1990: 185).

BÖLÜM IV BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. “Eskici” Hikâyesi

Çalışmaya *Eskici* hikâyesi kaynaklık ettiğinden bu bölümde gerçekleştirilecek olan metnin olay örgüsü ve çözümlenmesi ile Türkçe dersi kazanımlarını barındırma unsurları incelenirken Refik Halit Karay’ın 2007 yılında İnkılap Yayınevi’nden çıkan *Gurbet Hikâyeleri ve Yer Altında Dünya Var* isimli eserinin 15. baskısının 10, 11, 12, 13, 14. sayfaları referans alınacaktır.

4.2. Metnin Olay Örgüsü ve Çözümlemesi

Araştırmacı, tezimize konu olan Refik Halit Karay’ın “*Eskici*” metnini ortaokul Türkçe dersi kazanımları açısından incelediğinden ve metnin olay akışı ile cereyan eden hadiselerin Türkçe öğretiminin genel amaçları arasında yer alan “bireylere ana dil sevgisi kazandırma” ilkesine içerik manasında sağladığı katkılar sebebiyle bu bölümde metnin olay örgüsü ve çözümlemesine yer verilmiştir.

Eskici’de gelişen hadiselerin gidişatıyla okuyucuda harekete geçmesi beklenen hisler eş zamanlı olarak ilerlemektedir. Babası ölen metnin ana karakteri, Filistin’in kuş uçmaz kervan geçmez bir yöresine yollanmasının yanında bir de gittiği yerde Türkçe konuşamaması, düşüncelerini ve duygularını rahatlıkla ifade edebileceği kimsenin bulunmaması ve yöre dili olan Arapçayı hiç anlamaması onun ana diline olan hasretini katmerlemektedir. Bu hezeyanların içerisinde Türkçe konuştuğunu fark ettiği ayakkabı tamircisi ihtiyara karşı fevkalade içten davranarak onunla karşılaştığına mutlu olmuştur.

Yazarın metni yazmasındaki temel gayesinin dilinden uzak kalan ve bulunduğu yerde konuşulan dile karşı yabancılık çeken kişilerin yaşamakta oldukları zorlukları ve özlemleri dile getirmek olduğundan metin kişileriyle gerçek yaşamda bu hisleri tadan kişilerin duygu ve olay birlikteliklerinin sağlanması gerekirdi. Eskicinin fiziksel tasvirine, iç dünyasıyla ilgili tahlillere bakıldığında karşımızda görülen saçları pejmürde, sakalları uzamış, kılık kıyafeti düzgün olmayan bu ihtiyar yazar için biçilmiş kaftandır.

Eskici ile Hasan'ın hukukunun geçmişe dayanmıyor olmasına rağmen bir anda birbirlerine karşı bu derece sıcak davranmaları ve ortak noktalar bulmaları ana dil kavramının insanları birbirine en önemli unsurlardan biri oluşunun vurgulanmasına işaret etmektedir. Hasan'ın da eskicinin de metnin çeşitli yerlerinde yaşadıkları duygu yoğunlukları eskicinin evden ayrılmak için toparlanmaya başlamasıyla doruk noktasına çıkar.

"Eskici başka söz bulamamıştı. Bunu işiten çocuk hıçkırma hıçkırma, katıla katıla ağlamaktadır; bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır" (Karay, 2007: 14).

Refik Halit Karay hakkında, çalışmamızın önceki bölümlerinde değinmiş olduğumuz sürgünlük dönemi düşünüldüğünde hikâyede eskiciyle karşılaşan ve hisleri bu kadar gerçekçi ve detaylı anlatılan Hasan'ın , yazarın kendisi olma ihtimali de son derece yüksektir.

Güvertede adım adım azalmaya başlayan tanıdık sesler Filistin'e yaklaştıkça hiç işitilmemeye kadar ulaşmaktadır. Bu da ana vatana olan mesafeyle ana dil özleminin doğru orantılı olarak ilerlediğine işaret edebilir.

Çünkü kişi, ana dilinin anne ve yakın etraftan öğrenip iletişim kurduğu dilin bütün olanaklarını elde etmektedir. Ailede başlayan anadil öğrenme süreci kendiliğinden kültürleme vasıtasıyla oluşarak ardından bunu okullarda kasıtlı kültürleme yolu takip etmekte, okulların üstlendiği kasıtlı kültürleme anadilinin kural ve kullanımını bireylere edindirmeyi hedeflemektedir (Demirel, 1999: 12).

Çoğu araştırmacıya göre dil vasıtasıyla insan yalnızca iletişim kurmaz aynı zamanda düşünür, toplumsal ve evrensel gerçekliği algılar (Arseven, 2017: 164).

"Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev! Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile..." (Karay, 2007: 11).

Yazar, tren yolculuğu sürecinde camın ardından geçen görüntüleri okuyucunun zihnine yolculuğu birlikte yaparcasına nakşediyor.

Refik Halit'in, içinde bulunmak suretiyle gözüne ilişen varlıkları diğer eserlerinde olduğu gibi "Eskici"de de okuyucuya o kadar iyi sunmaktadır ki bu durumun Refik Halit Karay'a haslığı hemen fark edilir; yamayla yırtıkları kapatılmış

giyecekleri, saçının ve sakalının şekli hatta göğsünün kıllarına, olmayan dişlerine kadar derinleşen tasvirler, buna örnektir.

Yazarın hayatının iki evresini oluşturan sürgünlerde ortaya çıkan “*Gurbet Hikâyeleri*” “*Eskici*”yi de bünyesinde barındıran eserdir. Bu eseri, Suriye ve Lübnan sürgünü dönemlerinde karşı karşıya kaldığı vakaların Refik Halit Karay’ın kaleminden dökülmesi olarak tanımlanabilir.

Hikâyenin ilk bölümünde Hasan’ı babadan yetim kalan, anası da ölünde komşuları yardımıyla halasının yanına yollanan zavallı bir çocuk edasıyla verildiğini görürüz. Bu bölümde Hasan’ın akrabalarına yollanmak üzere yolcu edileceği sahnede bir çok kişi bulunmaktadır ama hepsi yalnızca bir insan güruhundan ibarettir.

Vapura bindiği ilk andan itibaren Hasan’ın karşılaştığı manzara bir önceki sahneden farklı değildir ve yine güvertede tanımadığı onca insanla baş başa kalmıştır. Fakat yolculuk devam ettikçe yolcuların yavaş yavaş azalıyor oluşu Hasan’ın duygusal yoğunluğunu artırmaya başlamıştır. Hasan’ın geçmişinde annesini kaybetmiş olması, babasının da ölmüş olması aslında Hasan’ın sevdiklerinden ayrılma duygusuna alışmış olmasını gerektirir. O halde Hasan’ı etkileyen duygunun çevresindeki insanlara değil, Türkçe hiçbir şey duyamamaya hatta adının söylenişinin bile farklı bir hal alışına bağlı olduğunu ifade edebiliriz.

Hikâye, Hasan’ın Hayfa’ya çıkışının ardından trene koyulduğu bölümden itibaren, değil önceki bölümdeki gibi peltek konuşmalarıyla insanları eğlendirmek, bir köşeye büzülerek sesini soluğunu kesmiştir. İnsanın hüznü anında yutkunamaması benzetmesiyle Hasan’ın içine düştüğü suskunluk vurgulanmaktadır. Bu bölümde hikâye kişilerini oluşturan topluluk ya da şahıslardan sıyrılmış ve Hasan trenin hareket edişiyile beraber farklı çeşitlerle bezeli bahçeler, zeytinlikler, eteklerinde keçilerin yayıldığı, cılız örtülü dağlar ve Arabistan’a yaklaştığını hissettiren kızgın bir güneşle baş başa bırakılmıştır. Doğanın değişiminin kendisinde yarattığı merakla uzaklaştığı ana vatandan ve ana dilden uzaklaşma hissi develeri gördüğünde yanındaki askere parmağıyla hayvanları işaret etmesi sonucu “gemel, gemel” cevabı alışıyla tekrar kayboldu.

Doğa, bu hikâyenin önemli unsurlarından bir diğeridir. Yoğunluğu sadece hikâyenin ikinci bölümünde fark edilse de Hasan’ın ruhsal değişimi tabiat betimlemeleriyle güçlendirilmiştir. Yazar, hikâyesini bölümlendirirken de çok dikkatli davranmıştır. Çünkü yalnızlık ve gurbet duygusu Hasan’ın içine ağır ağır inmektedir.

Örneğin ikinci bölümde yer alan ana dilinde duyduğu seslerin yavaş yavaş azalıyor olmasıyla hissettiği uzaklaşma duygusu; birinci bölümün hareketli yapısı ve güvertedeki şen şakrak bir havanın ardından verildiğinde hikâyenin ana fikrine bu denli destek sağlayabilmiştir. Eğer Hasan vapura biner binmez üzüntüyü, hasreti ve Türkçe özlemini yaşamış olsaydı tabiat tasvirleri ve Hasan'ın ruhsal zayıflaması at başı ilerleyerek okuru bu kadar tesiri altına alamazdı. Ağzlarındaki beyaz köpükle dalgın ve küskün bir şekilde arka arkaya, ağır ağır, yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidişi tasvir edilen develerle hayatın kendisine getirileriyle memleketinden uzaklaşmak zorunda kalan Hasan'ın arasındaki ruhsal benzerliğin bir tesadüf olmasının pek mümkün olmadığı söylenebilir. Bu durum da yazarın doğanın evrilmesiyle Hasan'ın ruh değişiminin eş zamanlı ilerlediği tespitimizi doğruladığını göstermektedir.

Hikâyenin bir başka dönüm noktası Hasan'ın yolculuğunu bitirmesiyle başlamaktadır. Bu bölümde yanına gönderildiğini bildiği ama öncesinde hiç karşılaşmadığı biri oluşunun metnin genelinden anlaşıldığı halasını; kara çatık kaşlı, kara iri benli, anasıminkine benzetemediği tuhaf kokulu, fazla yumuşak ve içine gömülen bir göğüse sahip olarak betimlemesinin sebebi büyük olasılıkla kendisini anlamadığı bir dilde “**ya habibi, ya ayni**” ifadeleriyle karşılaşmış olmasıydı. Bu sahne- de de çevresindekiler daha önceki bölümler gibi kimi özel isimlerle değil; topluluk, kalabalık, çevresindeki kadınlar, birçok çocuk şeklindedir.

Akrabalarının yanında yaşamaya başladığı andan itibaren hiç istemese de, çok sıkılsa da ortama ve yaşayışa kılık kıyafet de dahil olmak üzere bir şekilde uyum sağlamaya çalışan Hasan, Türkçe hassasiyetini hikâye boyunca kaybetmemiş ve bulunduğu yerin dili olan Arapçaya meyletmemiştir.

Hikâye kronolojisi incelendiğinde bir sonraki dönüm noktası halasının sokaktan geçen bir satıcıyı eve çağırmasıyla başlamaktadır. Eskicinin daha ilk andan itibaren metinde yer alan diğer şahıslara kıyasla sırtındaki çuvaldan elindeki iskemle ve demir parçasına, torbasına mukavvasına kadar tasvir edilişi onun hikâye açısından ne kadar önemli bir şahıs olduğunu okuyucuya hissettirmektedir. Hasan'la eskicinin bir araya getirilişi Hasan'ın eskici çalışmaya başladığı andan itibaren onu merakla izlemeye başlamasıyla gerçekleştirilmiştir. Bu esnada eskici, deriyi kesişi, ağzına çivi alışı, çivileri ayakkabıların altına çakışı ve kullandığı pis suya kadar ayrıntılı bir şekilde tasvirlenmeye devam edilmektedir. Bu süre zarfında eskici ile ilgili herhangi

bir ifadeye yer verilmemiştir. Hasan bunca zamandır yaşadığı can sıkıntısından uzaklaşarak sadece eskicinin hareketlerini izlemiştir. Uzun zamandır hiç konuşmayan ve dört yanı duvarlı tek katlı basık bir evde yaşamını sürdürmek zorunda kalan Hasan'ın bir anlık dalgınlıkla ağzından çıkıveren “**çiviler ağzına batmaz mı senin?**” sorusu adeta yazarın bu hikâyeyi yazma sebebi olabilecek kadar büyük önem taşımaktadır.

Bu bölümden itibaren Hasan adeta bir psikiyatristin inceleme vakası halinde karşımıza çıkar. Eskicinin yüzü onun da Türk olduğunu öğrendikten sonra ete kemiğe bürünmüş ve netleşmiştir. Fakat buradaki netlik hikâyede geçen onca insanın netliğinden ifade ediliş şekliyle de farklıdır. Halasıyla eskici arasındaki tasvir ediliş farkı incelendiğinde Türkçe konuşan hiç tanımadığı bir insanla babasının kardeşi olduğunu bildiği ama Türkçe konuşamayan bir insan hakkındaki betimlemeler dil bağının, kan bağından bile öte olabileceğini vurgulaması açısından çok önemlidir. Araştırmacının bahsettiği betimleme farkı metinden alınan örneklerdeki gibidir:

“Gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı. Anasınınkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülüverilen cansız bir göğüs...” (Karay, 2007: 11).

“Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağır açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl seyrek bir tutam kıl vardı.” (Karay, 2007: 13).

Hasan uzun zaman sonra karşısında kanlı canlı, yüzüne baktığında çeşitli duygularını harekete geçirebilen birisiyle karşılaşmıştır. Konunun maddi olmayan bu duygusal tarafı yukarıdaki kesitlerden de anlaşıldığı üzere Hasan'ın halası altınlarla bezeli bir meta iken eskicinin sapsarı suratı ve göğsündeki bir tutan kıl, başta acıma olmak üzere birçok duygusunu harekete geçirmektedir. Ayrıca Hasan'ın henüz konuşmaya başlamadığı bu ihtiyar hakkında olumlu hislere kapılmasının tek sebebi eskicinin kullandığı aletler ve kullanılış şekline Hasan'ın aşına olmasıdır.

Refik Halit Karay'ın hikâyesindeki eskiciyi çivileri ağzında topladığı an İstanbul'da gördüğü bir maymuna benzetmesi de manidardır. Zira yazarın kaleme aldığı metinlerinin çoğunda karşılıklı diyaloglara yer verişinin sebebi yazarın hiciv

sanatındaki ustalığıdır. Yazar, muhalefet etmek istediği hususları diyaloglarının ve metinlerinin içerisine ustaca serpiştirmesiyle ünlüdür. O halde buradaki “İstanbul’da gördüğü maymun gibi” ifadesi kendisini memleketinden mahrum bırakarak gurbete mecbur eden ve sürdürenlere yaptığı bir gönderme olarak da değerlendirilebilir.

Hasan’la eskici arasında yazar tarafından oluşturulmaya çalışılan bir başka bağ, ilk diyaloglarının hemen ardından kendini göstermeye başlar. Refik Halit Karay, eskici tarafından Hasan’a “**bu cehennemın bucağına ne diye düştün?**” diye sorduğu an okuyucunun hikâyenin başına dönmesini bekler ve yolcu edenlerin kendilerini hayırlı bir iş yaptıklarına inandırdıkları ve vicdanlarını rahatlatmaya çalıştıkları bölümü ve Hasan’ın istemeye istemeye vapura bindirildiğini anı hatırlatır. Bu tespitimiz Hasan’ın “**sen niye buradasın**” sorusuna eskicinin vereceği cevaba ve ikisi arasında oluşturulacak temel bağlardan bir diğerine daha zemin hazırlar. Eskicinin “bir kabahat işledik de kaçtık” cevabı onun da memleketinden zoraki ayrıldığına işaret eder.

Hasan, eskicinin tabiriyle cehennemın bucağına nasıl düştüğünü anlatmaya tâ Kanlıca’daki evlerinden başlayarak, beraber balık tuttıkları komşusunun oğlu Mahmut’u , doktora giderken bindikleri tüneli, kapıya gelen hasta arabasının beyaz rengine varıncaya kadar biteviye ve soluksuz söyleyişi yazarın ana dil hasretinin ne demek olduğunu, vatansız kalmanın mahrumiyetini, gurbetin gerçek manasını hikâye okuyucularının zihin kubbesine bir çığlık gibi yollama isteğindedir. Hasan’ın gayet basit ve sıradan ifadelerini “**Ha! Ya! Öyle mi?**” gibi katılımcı dinlemeyle eşlik eden eskicinin de Hasan sayesinde geçmişine ve belki çocukluğuna dönmesinin yanı sıra, herhangi bir sebeple gurbette yaşayan okuyucuların da büyük çoğunluğunu çocukluk hatıralarını anımsamaya sevk etmiş ve hikâyenin tanınırlığının sağlanmasının da yolunu açmıştır.

Hikâyemizin bir diğer dönemeci, eskicinin işini bitirip yavaş yavaş gitme hazırlığı yapmaya başladığı andır. Bu bölümde her ne kadar Hasan’ı daha uzun dinlemek için işini ağırdan alsa da sonunda gitme zamanı gelmiştir. Eskicinin hazırlıklarını içi ezilerek izleyen Hasan’ın “**gidiyor musun?**” sorusu bir önceki bölümün neşesini, keyfini, tabiri caizse düğün havasını bir mâteme çevirmiştir. Eskicinin geldiği bölümle eskicinin ayrılmakta olduğu bölüm arasındaki duygusal travmalar siyahla beyaz kadar keskindir.

Bütün bu anlatılanlardan yola çıkılarak yazarın altını çizmeye gayret ettiği temel unsur kişinin doğduğu an annesinden duymaya başladığı dilinin insan

dünyasındaki önemidir. İnsanda memlekete uzaklık hissini en çok perçinleyen kavramın ana dil olmasıdır. Bunu vapura bindiği an giril giril işleyen vinçlerle, can simitleriyle, iplere asılı sandallarla ve vardiya değişikliğinde çalan kampanalarla oyalanan Hasan'ın ana dilini konuşan kişi sayısı azaldıkça kendi içine kapanmasından anlaşılabilir. Halasını bir yabancı gibi algılamasının sebebi de budur.

Hikâyenin tüm dönüm noktaları okuyucuyu ana dilin önemi eksenine oturtabilmek için gerçekleştirilmiştir. Türk okuyucusunun duygusal yapısını ve hassasiyetlerini çok iyi bilen yazarın bunu anne ve babasını kaybeden küçük bir çocuk aracılığıyla yapmış olması hikâyeye ilgiyi artırmış, okuyucunun merhametine seslenmiş ve daha etkili olması sağlayabilmiştir.

Çalışmanın incelenme sebebi olan ortaokul dil bilgisi becerilerinde metnin zaman zaman aynı eğitim öğretim döneminin farklı sınıf seviyelerinde ya da farklı eğitim öğretim dönemlerinde kullanılabilirliğinin temel sebepleri arasında toplumumuzun duyuş, düşünüş ve davranış biçimlerinin iyi analiz edilerek yazılan bir eser olması ve eğitimde de de kişilerin davranışlarının beklenen doğrultuda değişmesi amaçlandığına göre neden bu denli tercih edildiğinin de en güzel göstergesidir.

4.3. Kazanımların Sekmeleri

Türkçe ders programlarındaki içerik belirleme hususu, bilhassa okunacak metinlerin seçiminde dilbilgisi kurallarının öğretiminin nasıl gerçekleşeceğine dair sıralananın belirlenmesi açısından da önemli olup okunan metni anlama konusu yoğunlaştırıcı yaklaşımla mı yoksa yaygınlaştırıcı yaklaşımla mı düzenlenmesi gerekir münakaşası sürmektedir. Yoğunlaştırıcı yaklaşımda metinler uzun uzadıya işlenirken yaygınlaştırıcı yaklaşımda benzerleri arasından bir tercihte bulunularak yatay ve mukayeseli olarak incelenmektedir (Demirel, 1999: 29).

Öğrencilerin sosyal ve kültürel gelişimlerini elde etmeleri bakımından önemli bir yere sahip olan edebiyat, bireyde yorumlama yetisini de gerçekleştirmektedir. Her bilim alanının olduğu gibi edebiyatın da bunu iyi bir öğretimle takviye etmesi gerekir. İyi bir öğretim için içeriğin hedef kitleye uygun olarak belirlenmesi gerekmektedir. Neyin, kime, niçin öğretilmesi konusu edebiyatın temel sorularını oluşturmaktadır. Bunların ardından uygulamaların yapılmasındaki nasıl sorusu ise yaklaşım, teori ve teknikleri karşımıza çıkarmaktadır (Çetin,2015: 45).

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin edebiyatımızın bir unsuru oldukları düşünülürse “**edebi metinleri çocuklara nasıl aktaracağız?**” sorusunu sordüğümüzde diğer disiplinlerin kullandığı çeşitli yöntemleri alanımıza uygulamanın yanı sıra kendi alanımıza özgü teorilerle de karşılaşılmaktadır. İlk olarak şu söylenmelidir ki edebiyatın ana malzemesi metindir. Okuma ise kestirme bir ifadeyle yazılı halde bir metnin şifrelerini çözüp grafiksel bir bildiri konusunu ortaya çıkarmadır (Günay, 2003: 9).

Öğrencilerin bakış açılarının geliştirilmesi, öğrencilere bilgi, duygu, düşünce ve hayal bakımından kazanımlar sağlamak, öğrencilerin duygusal ve ruhsal zekalarının gelişmesini sağlamak, öğrencilerin kişiliklerinin gelişmesine yardımcı olmak, öğrencilerin topluma uyum sağlamalarına yardımcı olmak, öğrencilere kültürel değerleri kazandırmak, milli bilinç düzeyini geliştirmek, edebiyatı eğitimi ve tarih bilincini pekiştirmek, evrensel değerleri karşılaştırmak edebi bilgileri sağlamak ve uygulamak, okuma becerisi geliştirmek ve okuma alışkanlığını sağlamak, anlama becerilerini geliştirmek, dinleme disiplinini sağlamak, anlatım becerisini geliştirmek, Türkçeyi sevdirmek, söz varlığını zenginleştirmek ve öğrencilere süreli yayınları takip etme alışkanlığı kazandırmak gibi ilkeler edebiyat eğitiminin temel kazanımlarından olup çağdaş eğitim yaklaşımlarını referans alarak bireylere kendini geliştirme ve gizli güçlerini ortaya çıkartmasına yardımcı olmak bu eğitimin en önemli dönütü olmalıdır (Çetin,2015: 97,109).

İncelemiş olduğumuz Refik Halit Karay’a ait hikâyemizin Türkçe özlemini merkeze alarak Türkçenin önemini vurgulaması ve Türkçe hassasiyetini harekete geçirmesi bağlamında kayda değer olduğu düşünülebilir.

2016 yılında Dikey Yayıncılık tarafından yayımlanan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ortaokullarda okutulan 8. sınıf Türkçe ders kitabının birinci teması (sevgi) içeriğinde bulunan *Eskici* metninin kazanımlara ilişkin çalışmaları kapsayan üçüncü etkinliğinin “b” maddesinde öğrencilerden metnin ana fikrinin ve yardımcı fikirlerin yazılması istenmektedir. Burada öğrencilerin vatanlarında kendi dillerini özgürce konuşabilecekleri ve ülkelerinde göntüllerince yaşayabileceklerini vurgulamaları beklenerek Türkçenin önemine atıfta bulunmaktadır.

2016 yılında Dikey Yayıncılık tarafından yayımlanan ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ortaokullarda okutulan 8. sınıf Türkçe ders kitabının birinci teması (sevgi) içeriğinde bulunan *Eskici* metninin kazanımlara ilişkin çalışmaları kapsayan on dördüncü etkinlikte metinde yer alan cümlelerden örnekler verilerek öğrencilerin sıfat fiilleri bulup altını çizmeleri istenmektedir:

Halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.

Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.

Yine 2016 yılında Milli Eğitim Bakanlığı yayınlarından çıkan Türkçe ders kitabının 72, 73, 74, 75, 76, 77. sayfalarında “*Eskici*” metni ve etkinliklerine yer verilerek birinci etkinlikte metinden alınan cümleler vasıtasıyla okuduğunu anlama becerisine:

- 1- Hasan’ın durgunlaşmasının sebebi ne olabilir?
2. Sizce Hasan Arapça konuşacak mı?
3. Sizce eskici, Hasan’a hangi dilde cevap vermiştir?
4. Hasan, eskicinin cevabından sonra ne yapmış olabilir?

İkinci etkinlikteki ne, nerede, ne zaman, nasıl, niçin, kim sorularına verilecek yanıtlar vasıtasıyla hikâye unsurlarını kavrar kazanımına:

Ne? ⇒ Hasan vapurda neye bakarak eğleniyordu?

Nerede? ⇒ Hasan’ın halası nerede yaşıyordu?

Ne Zaman? ⇒ Hasan ne zaman konuşmaya başladı?

Nasıl? ⇒ Eskici nasıl biriydi?

Niçin? ⇒ Hasan’ı niçin Arabistan’a yolluyorlar?

Kim? ⇒ Trenle yolda giderken yol kenarında gördüğü hayvanların ne olduğunu kim söylüyor?

Dördüncü etkinlikte doğru yanlış testi aracılığıyla farklı kazanımlara dair ölçme ve değerlendirmelere yer verilmiştir:

- (Y) Yazar, olayları kendi başından geçmiş gibi anlatmıştır.
- (D) Metinde 20-25 kelimelik uzun cümleler vardır.
- (Y) Metinde iki kelimedenden oluşan çok sayıda kısa cümleler bulunmaktadır.
- (D) Yazar “pırıl pırıl”, “uzun uzun”, “sarsıla sarsıla” gibi ikilemeleri sıkça kullanmıştır.
- (Y) Metinde hiç benzetme yapılmamıştır.
- (Y) Metinde anlaşılmayan çok fazla kelime vardır.
- (D) Yazarın, metinde anlattığı yerler hakkında bilgisi vardır.
- (D) Karşılıklı konuşmalara yer verilmemiştir.
- (Y) Hikâyede anlatılan olaylara ve şahıslara gerçek hayatta rastlamak mümkün değildir.

Şeklindeki doğru/yanlış soruları görülmekte olup bu bilgilerin araştırmacının tezini doğrulayacak tespitler olarak değerlendirilebilir.

Ders kitaplarındaki metinler zevkle inceleme yapmaya ve okumaya uygun seçilmelidir. Öğrencilerin psikolojik ve fiziksel gelişimlerine uygun, ilgi çekici, bilgi, sanat ve fikir değeri olan; sağlam bir anlatım biçimi barındıran, ülkeye, aileye, devlete, Türk büyüklerine karşı sevgiyi ve saygıyı telkin eden, öğrencileri kötümserlik ve olumsuzluğa değil; iyi, güzel, içten ve doğruluğa yönlendirerek ben duygusunu biz duygusuna dönüştürecek nitelikte olmalıdır (Calp, 2010: 125). *Eskici* metni, insanın kendi ülkesinde özgürce yaşayabilmesinin önemine işaret etmesi, aile bağı ve sevgisi altını çizerek vurgulaması, Türkçe ve ana dil özlemini temel alması itibarıyla bu açıdan da farklı bir öneme sahiptir.

Bireyler dili çocukluk dönemlerinde dilbilgisi kurallarına dair hiçbir bilgileri olmaksızın öğrenirler. Öğrenciler anadillerini toplumsal iletişimlerine gerek olması sebebiyle ev ve çevresel ortamlarda nasıl öğrenmeye başladılarsa okullarda kavramsal olarak da bu şekilde öğrenmeyi sürdürmelidirler. Bu nedenle Türkçe dersi bir bilgilenme dersi olarak ele alınmamalı ve öğretim metinlerden kopuk, kuramsal ve soyut dil alıştırmaları haline getirilmemelidir. İlköğretimin birinci ve ikinci kademesinde içerik çok önemlidir. Tüm bunlardan sebep okullarda dil öğretimi sürecinde doğal ve en üst seviyede anlaşılır ortamlar sağlanmalıdır (Dilidüzgün, 2017: 114).

“Eskici” metninin içeriğinin sadeliği, anlaşılabilirliği ve doğallığı onun neden aranan ve sık kullanılan bir metin olduğunu izaha da yardımcı olacaktır.

Hikâye, hedef kitlesini belirlemeye dair katı bir yaş seviyesi belirlemez fakat özellikle çocukların eğitilebilmeleri için çok önemli bir yer teşkil eder. Çocuk sekiz ile on yaşlarından itibaren masalların barındırdığı unsurlardan uzaklaşarak kendini daha gerçekçi olan hikâyelere bırakmaya başlar (Şimşek, 2002: 97).

Türkçe dersi kazanımları incelenirken Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı ve <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312239736-T%C3%BCrk%C3%A7e%20C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202018.pdf> genel ağ adresinden ulaşılabilecek olan Türkçe “Türkçe Dersi Öğretim Programı” referans alınmıştır.

Dil derslerinde öğrenme-öğretmen sürecindeki her aşamada dinleme, konuşma, okuma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu tarzındaki çalışmaların sarmal biçimde yapılması için çalışılmıştır. Böylece öğrencinin bütün öğrenme alanlarıyla ilgili etkinlikler yapması ve dil becerilerini bir bütün olarak geliştirmesi amaçlanmıştır (Güneş, 2007: 304). Örneğin sözcükte anlam, cümlede anlam, parçada anlam, noktalama işaretleri ve yazım kuralları becerileri Türkçe öğretim programının her seviyesine yayılmış ve bir sonraki seviyede biraz daha genişletilerek önceki öğrenmelere bağlı şekilde verilmektedir. Eskici metninin her sınıf seviyesinde kullanılıyor olmasının ortaokulun tüm basamaklarında hedeflenen dil becerilerine hizmet ettiği için sık sık seçilmesine temel teşkil ettiği düşünülebilir.

Özgün Matbaacılık’tan yayınlanan 2017 yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ortaokullarda okutulan 4. sınıf Türkçe ders kitabında “Eskici” metni yer almaktadır. Sayfa 94, 95, 96, 97’deki metne ilişkin etkinliklere göz atıldığında dördüncü etkinlik hikâyenin ana karakterlerini, yardımcı karakterlerini, olayı, olayın geçtiği yeri ve olayın geçtiği zamanı kavratacak nitelikte sorularla hikâye unsurlarını belirleme kazanımına hizmet eder.

Bu kazanım 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca yayınlanan 1-2-3-4-5-6-7-8. Sınıf seviyesi Türkçe Öğretim Programıyla ilişkilendirilirse kitapçıkta yer alan:

2. sınıf okuma becerisi “T.2.3.17. Okuduğu metindeki hikâye unsurlarını belirler” kazanımıyla,

3. Sınıf okuma becerisi T.3.3.18. “Okuduğu metindeki hikâye unsurlarını belirler” kazanımıyla,

4. sınıf konuşma becerisi T.4.3.20. “Okuduğu metinlerdeki hikâye unsurlarını belirler” kazanımıyla,

5. sınıf okuma becerisi T.5.3.16. “Metindeki hikâye unsurlarını belirler” kazanımıyla,

5. sınıf yazma becerisi T.5.4.3. “Hikâye edici metin yazar.

a) Öğrencilerin günlük hayattaki gözlem ve deneyimlerine dayanarak hikâye konusu ve hikâye unsurlarını belirlemeleri sağlanır” kazanımıyla,

6. sınıf okuma becerisi T.6.3.22. “Metindeki hikâye unsurlarını belirler” kazanımıyla,

7. sınıf okuma becerisi T.7.3.21. “Metindeki hikâye unsurlarını belirler” kazanımıyla,

8. sınıf okuma becerisi T.8.3.20. “Okuduğu metinlerdeki hikâye unsurlarını belirler” kazanımlarıyla doğrudan ilişkinin bulunduğu ifade edilebilir.

Ortaokul kademesinin her seviyesinde okuma, yazma, konuşma, dinleme ve dilbilgisi becerilerine dair zengin bir içerik barındıran ve bunun yanı sıra ana dilinin önemini yoğun olarak işleyen, adeta bütün unsurları tek bir etki yaratmak için bir araya getiren “*Eskici*” hikâyesi, gerek üslubu gerekse yarattığı atmosferle Türk hikâyeciliğinin zirve eserlerinden olduğu kabul edilebilir. Hikâye incelendiğinde kısa gibi görünüyor ve dilinin sadeliği sebebiyle kaygıdan uzak bir hal taşıyorsa da bu noktada önemli olan şey zaten yazarın bu kadar yalın bir dil ve kaygısız tavrıyla bu derece etkili bir eser ortaya koyabilmiş olmasıdır. İfadelerinin belirginliği ve netliği ortaokulun beşinci sınıfındaki öğrenci açısından da anlaşılabilir ve kendisinden bir şeyler bulmasını sağlarken daha büyük yaş ve seviyesindeki çocuklara da ana dil bilinci, yurt özlemi gibi onların anlayabilecekleri ve istedik manada eğitsel değişiklikler sağlayabileceği hususunda önemliliği vurgulanabilir.

Oğuzkan’a göre çocukların dikkatini çektiği düşünülen çocuk klasikleri incelendiğinde bazı ortak yönler görülmektedir. Eğitimciler, yazarlar ve yaynevleri çocuklara hikâye yazan kişilerin bu hususlara riayet etmesi gerektiğini düşünmektedir. Çocuk hikâye ve romanlarında bulunması beklenen başlıca niteliklerin:

“a)Çocukların ilgilerine, hayat tecrübelerine ve kavrayış güçlerine uygun konu.

b) Çocuk düşüncesine aykırı olmayan sade ve gerçekçi bir plan.

c) Mantıklı sonuçlarla biten hareketli olaylar.

ç. Somut, doğru fakat dikkati dağıtmayan ayrıntılar.

d. Özellikleri iyi anlatan, gerçekliğe uygunluğu bakımından hiç kuşkuya yer vermeyen kişiler.

e. Kısa cümle ve paragraflar ile kısa bol ve canlı konuşmalara dayalı sürükleyici bir anlatım.

f. Çocukların seviyelerine uygun basit ruh çözümlenmeleri.

g. Kabalığa kaçmamak ve yerinde olmak şartıyla güldürücü sahneler ve konuşmalar.

h. Küçük ayrıntılara karşı sürekli bir ilginin uyandırılmış olması.

i. Her durumun heyecanlı yanlarının daima belirtilmesi.

j. Metinle ilgili güzel ve anlamlı resimler”

olduğu görülmektedir (Oğuzkan, 2006: 110, 111).

Eskici hikâyesi incelendiğinde Hasan’ın ailesinden birilerini kaybetmesi, bilmediği bir dille karşılaştığında dikkat kesilmesi, farklı hayvanlarla karşılaşması sırasında yaşadığı şaşkınlık, tanımadığı birisiyle karşılaştığı esnada verdiği duygusal tepkiler ve içinde yaşadığı buhranlar, çocuk hikâye ve romanlarında beklenen niteliklerden “a” ya,

Metindeki olayın gerçek olabirliği, metnin dilinin çocukların seviyelerine uygun ve anlaşılabilirliği “b” ye,

Hasan’ın seyahati esnasında sürekli hareket halinde oluşu ve sürecin hikâyenin ilerleyişine katkı sağlayacak kronolojik mantık akışında oluşu “c”ye,

Vapur, güverte, tren, keçiler, develer, halasının fiziki özellikleri, ev, evin avlusu, eskicinin tasviri vb. nin somut ayrıntılarla örülü oluşu “ç” ye,

Hasan, eskici ve halasının gerçekçi ve gerçek hayatta da rahatlıkla karşılaşılabilecek kişiler olmasından ötürü “d” ye,

“Eskici” metninin cümlelerinin ve paragraflarının çok uzun olmaması ve karşılıklı diyaloglarla örülü oluşu sebebiyle “e” ye,

“Hasan, durgun, tıkanıktı”, “daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almaya çalışan bir adam gibi tıkanıldığını duyuyordu”, “geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu”, “yüreği burkularak sordu” örneklerinde de görüldüğü gibi metin basit ruh çözümlemelerine yer vermesi açısından “f” ye,

Vapur ayrıntıları, yolculuk esnasındaki tabiat detayları, hayvanların fiziki detayları, evin avlusu ve halasının göğsüne varıncaya kadar aksettirilmesi, eskicinin göğsünün kıllarına varan ayrıntıların bireyin ilgisini uyanık tutma noktasında “h” ye,

Hasan’ın yeni bir memlekete gidişi, yeni insanlarla tanışışı, Türkçeyi konuşan biriyle karşılaştığı heyecanlar dikkate alındığında “i” ye Uyum sağladığı görülmektedir. Bu durum “Eskici” metninin çocuk hikâye ve romanlarında bulunması beklenen on bir özelliğin en az dokuz tanesini bünyesinde barındırdığını göstermektedir.

Tespiti gerçekleştirilen bu durum, araştırmacının “Eskici” metninin ortaokulun her kademesinde -çalışmada sadece dilbilgisi kazanımları açısından incelenmiş olsa da- yer alıyor oluşunun sebeplerinden birini oluşturması açısından çalışmayı desteklediği ifade edilebilir.

Hasan, insanları ve içinde bulunduğu mekânı tanıdığını ya da tanımadığını, sıcaklık hissettiğini ya da yadırgadığını, duygu karmaşalarını, hislerini hep kelimelerle ve lisanıyla dile getirmektedir. Hasan’ın yaşadığı duyguların Türkçe ders kitabı içeriğinin hedef kitlesini oluşturan bireylerle ortaklığı, öğrencilerin dikkatini metne daha fazla çekebilme olup metnin Türkçe programlarında bu denli yaygın kullanılıyor oluşunun temel etkenlerinden birinin de bu olduğu ifade edilebilir.

Başka bir açıdan bakıldığında bir coğrafyadan bir coğrafyaya, bir şehirden bir şehre hatta bir kıtadan bir kıtaya geçişteki keskin değişikliklerde üslubun devreye girmesi okurda hikâye bütünlüğünü anlayamama gibi bir duygu uyandırmaz.

Hikâyede gelişen olayların zamanlamasının okuyucuda bırakmak istenen etkiyle koordineli olarak ilerlediği hususuna hikâyemizin olay aşamalarını inceleyerek yaklaşmak istersek birinci bölümün sonunda yer alan:

“ -Hasan gel!

-Hasan git!

Demiyorlardı; ismi değişir gibi olmuştı. Hassen şekline girmişti:

-Taal hun yâ Hassen diyorlardı, yanlarına gidiyordu.

-Ruh yâ Hassen...

Derlerse uzaklaşıyordu.”

İfadeleri çocuğun ana dili ve ülkesinden koptuğu ilk anları izah edebilirliği açısından önemlidir. Burada kazanımsal olarak hem Türkçe sevgisi kazandırma ve ana dile değer verme açısından önem arz ederken Milli Eğitim Bakanlığınca 2018 yılında yayımlanan sosyal bilgiler dersi öğretim programının dokuzuncu sayfasında yer alan sosyal bilgiler dersi öğretim programında temel yaklaşımlar arasında yer alan çevre okur yazarlığı , gözlem, iletişim, mekan algılama, Türkçeyi doğru ve etkin kullanma becerilerine hizmet edebilirliği bakımından da disiplinler arası öğretim programı ilkelerine de yardımcı olduğu söylenebilir.

Hikâyemizin bir sonraki bölümünde cereyan eden:

“Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü:

-Gemel! Gemel! dedi.”

İfadeleri 2018 yılında Milli Eğitim Bakanlığınca yayımlanan Türkçe Öğretim Programının dördüncü sayfasında yer alan öğrencilerden beklenen yetkinliklerin birincisi olan ana dilde iletişim bölümünde beklenen fikir, bakış açısı, his ve algılarını hem sözlü hem de yazılı ifade her yerde etkili bir iletişim kurabilmek için kullanır ilkesiyle bağdaştırılabilir.

Aynı zamanda kronolojik olarak bakıldığında da konuşma ihtiyacının bir müddetten sonra artmaya başlamasını vurgulaması açısından da önemlidir.

Üçüncü kısım hikâyemizin en önemli dönüm noktasını oluşturmaktadır, burada insanın duygularını ana diliyle ortaya koyma isteğinin zirve yaptığı ve aylardan beri ağızından tek kelime çıkmayan bir çocuğun söz niceliği olarak küçük ama anlamsal ve kazanımsal olarak büyük ifadelere sahne olur:

Bir aralık nerede ve kimlerle olduğunu keyfinden unuttu dalgınlığından **ana dille** sordu:

-Çiviler ağızına batmaz mı senin?

Görülmektedir ki Refik Halit Karay, Hasan'ın yaşamakta olduğu hisleri metin içerisinde ana dilinden uzak bir çocuğun değişen ve anlamadığı bir dille aldığı

komutları ve yanıtları uygulayış ve anlamlandırmaya çalışış şeklini dile getirirken de kelimelerden ve cümle seçmelerinden yola çıkarak aktarmaktadır.

4.4. Dil Bilgisi Kazanımları

Bu bölümde ortaokul seviyesinde yer alan dilbilgisi kazanımlarının kelime türleriyle ilgili olanları aşama aşama incelenmiştir. Bu bölümde “4.4.1.1. Yapım Eki Alan Kelimeler” bölümünde metinde çok sayıda yapım eki alan kelime bulunduğundan örnek cümleler yirmiyle sınırlandırılırken diğer bütün kazanımlara ait bulgular eksiksiz olarak ortaya koyulmuştur.

4.4.1. Beşinci Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları

Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı Türkçe öğretim programı incelendiğinde beşinci sınıf seviyesi dil bilgisi öğretimi kazanımları arasında yalnızca kelime kök ve eklerinin ayırt etme becerisine sahip olmasının beklendiği görülmektedir.

4.4.1.1. Yapım Eki Alan Kelimeler

Yapım ekleri, kelime kök ya da gövdelerine getirilmesinin ardından kavramlarla alakalı yeni kelimeler yapılmasını sağlayan eklerdir (Korkmaz, 2007: 240).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 37. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.5.3.10. Kökleri ve ekleri ayırt eder.

T.5.3.11. Yapım ekinin işlevlerini açıklar.

Kazanımlarına ilişkin örnekler incelenmiştir. Metinde içerisinde yapım eki almış kelime barındıran cümlelerden öğretim sürecinde ek etkinlikler için metnin kullanım sürecinde yeteceği varsayılan yirmi cümle örnek olarak verilecektir.

1. hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli evlerine döndüler.

2. üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalan kampanaya bakarak çok eğlendi.

- 3.Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı.
 - 4.Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.
 - 5.Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi.
 - 6.Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı
 - 7.Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı; çok uzun bacaklı, çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile.
 - 8.Gerdanından, alınından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim, sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı, kara çatık kaşlı, kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.
 9. Anasının kine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülürken cansız bir göğüs...
 - 10 ...entarılarının üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...
 11. Anlamaya başladığı Arapçayı, küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu.
 12. Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceket, takkesi, kırmızı merkûplar vardı.
 13. Bir gün halası sokaktan bağıarak geçen bir satıcıyı çağırdı.
 - 14.Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba...
 15. ...dağınık kiyafetli bir adam girdi.
 16. Konuştular, sonra önüne bir sürü patlak, sökük, parça parça ayakkabı dizdiler.
 17. Satıcı, iskemlesine oturdu.
 18. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...
 19. Bir aralık nerede kimlerle olduğunu keyfinden unuttu, dalgınlığından ana diliyle sordu.
 20. Eskici başını hayretle işinden kaldırdı.
- Metinde geçen bu cümleler ilgili kazanımın gerçekleşmesinde işlevseldirler.

4.4.2. Altıncı Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları

Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı Türkçe öğretim programı incelendiğinde altıncı sınıf seviyesi dil bilgisi öğretiminde öğrencilerin tamlamalar, çekim ekleri, edatlar, bağlaçlar, zamirler kazanımlarına sahip olmasının beklendiği görülmektedir.

4.4.2.1. Tamlamalar

Bir ismin manasının net bir şekilde ifade edilebilmesi için o ismin tamlayan görevindeki bir isim veya isim soylu bir ön ad, adıl gibi farklı bir kelime ile tamamlanması; bir tamlayanla bir tamlananın oluşturduğu kelime gruplarıdır (Korkmaz, 2007: 207).

Bu bölümde “Eskici” metninde yer alan tamlamalara değinilecektir.

4.4.2.2. İsim Tamlamaları

İsim tamlaması, sahiplik bağı vasıtasıyla birbirine bağlı iki ya da daha fazla addan oluşan tamlamalardır (Korkmaz, 2007: 10).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 41. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.6.3.9. İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.

Kazanımının isim tamlamaları aşamasına ilişkin örneklere yer verilecektir.

Altıncı sınıf seviyesinde isim tamlamaları kazanımı belirtili isim tamlaması ve belirtisiz isim tamlaması olmak üzere iki bölüm halinde ders kitaplarında yer almaktadır. Çalışmamızda öncelikle “Eskici” hikâyesinde yer alan belirtili isim tamlamaları incelenecektir.

4.4.2.2.1. Belirtili İsim Tamlamaları

Belirtili isim tamlamaları, tamlayanı ilgi hal ekini alan bir isim yahut zamir, tamlananı III. teklik şahıs sahiplik eki alan, yani belirtme eki barındıran ve tamlayan ile tamlanan ilişkisinde şahıs uygunluğu ve geçici mana ilgisi bulunan ad tamlamasıdır (Korkmaz, 2007: 40).

İyelik eki ne sahip bir isim unsurunun sahipliğini işaret ettiği diğer bir isim ile kurduğu kelime grubudur ve ilgili kelime grubunda ki isimleri aitlik, içinde bulunma, sınırlandırma, belirtme vb. anlam ilgileri bağlamında birbirine bağlar (Karahana, 2004: 42).

Sahiplik bağı vasıtasıyla birbirine bağlı iki ya da daha fazla addan oluşan tamlama (Korkmaz, 2007: 10).

Belirtili isim tamlamasının belirten ifadesi barındırmasının temel sebebi tamlamanın belirteninin almış olduğu +(n)m ekidir. Bu tür tamlamalarda okuyan, konuşan ya da dinleyen belirtilen unsurun neyle ilgili olduğuna dair bilgi sahibidir. Aşağıda “Eskici” hikâyesinin barındırdığı belirtili ad takımları incelenmiş ve yazarın üslubundaki tamlama yoğunluğuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır:

- 1) ...hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırılmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.
- 2) ...uzak akrabaları ve konu komşunun yardımı ile halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.
- 3) ...halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.
- 4) ...Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.
- 5) Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar...
- 6) ...entarislerinin üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...
- 7) Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceket, takkesi, kırmızı merkûpları vardı.
- 8) Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alınma perçemler uzatılmıştı.
- 9) Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi.
- 11) ...ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışma...
- 12) Çiviler ağzına batmaz mı senin?
- 13) Uzun uzun Hasan’ın yüzüne baktı:
- 14) ...gözlerinin akına kadar sarıydı.
- 15) ...şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.
- 16) Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.
- 17) -Ne diye düştün bu cehennemin ortasına sen?
- 18) ...komşunun oğlu Mahmut’la balık tuttıklarını...
- 19) artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyo rmuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu...

“İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar” becerisi altıncı sınıf kazanımları arasındadır ve hikâyemizin belirtili ad takımları kazanımını öğrencilere aktarım noktasında yeterli sayıda örneğe yer verdiği görülmektedir.

4.4.2.2. Belirtisiz İsim Tamlamaları

Belirtisiz isim tamlamaları, belirteni ek almamış olan isim tamlamalarıdır. İlgi eki bulunmaması itibariyle de belirten ve belirtilen arasındaki bağ kuvvetlidir. Tamlayanında ek bulunmayan isim tamlamasına belirsiz isim tamlaması denir (Ergin, 1995: 383).

Belirsiz isim tamlamaları birleşik isim hükmü taşır ve mekân, makam, kurum, memuriyet, kitap, eşya, vs. halindeki nesne adları bu tamlama şeklindedir (Ergin, 1995: 384).

Bu bölümde “Eskici” hikâyesinin barındırdığı belirtisiz isim tamlamaları incelenmiş ve yazarın üslubundaki tamlama yoğunluğuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır:

- 1) ... fakat çiftlik yine, sabah oluyormuş gibi, şevkini kaybetmeyen bir aydınlık içinde,
- 2) ... kuş civıltıları ile dolu, gölgesiz, hüzünsüzdü.
- 3) ...gırl gırl işleyen vinçlere, üstleri yazılı can kurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, varda değiştirilirken çalınan kampanaya bakarak çok eğlendi.
- 4) ...peltek, şirin konuşmalar ile de güverte yolcularını epeyce eğlendirmişti.
- 5) ...Hassen şekline girmişti:
- 6) Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.
- 7) Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.
- 8) Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cilâ ile, kızgın güneş altında, parıl parıl yanyordu.
- 9) Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi; tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile, kızgın güneş altında parıl parıl yanyordu.
- 10) ...entarılerinin üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş, saçları perçemli, başları takkeli çocuklar...
- 11) Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanığını duyuyordu...

- 12) Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, altına perçemler uzatılmıştı.
- 13) Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı...
- 14) ...yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine bürüp dürümleyerek kullanmağı beceremiyordu.
- 15) ... yer sofrasında bunu hem kaşık, hem çatal yerine bürüp dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.
- 16) Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yayvan torba, elinde bir ufacık iskemle ve uzun bir demir parçası, dağmık kıyafetli bir adam girdi.
- 17) ...deri parçalarını pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
- 18) -Türk çocuğu musun be?
- 19) Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.
- 20)...bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğu söyledi.
- 21) Uzun iş manasına ... ve mırıldandı:
- 22) Demirini topraktan çekti, kösesini büktü, çivi kutusunu kapadı, kiriş çanağını sarmaladı.
- 23)Demirini topraktan çekti, kösesini büktü, çivi kutusunu kapadı, kiriş çanağını sarmaladı.
- 24)Yanaklarından gözyaşları bir biri arkasına temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları dışarının rengini, geçilen manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntıları ile yerlerinden oynayarak, vuruşarak, içlerinde güneşli mavi gök, pırıl pırıl akıyor.
- 25)...gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların -Arabistan sıcağı ile yanan kızgın göğsüne- bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.
- 26) ...gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların -Arabistan sıcağı ile yanan kızgın göğsüne- bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici döküldüğünü duydu.
- Yukarıdaki örneklere bakıldığında “*Eskici*” hikâyesinde belirtisiz ad takımlarının belirtili ad akımlarına nazaran daha fazla sayıda kullanıldığı görülmektedir. Bununla beraber “isim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan

katkısını açıklar” kazanımının aktarımına yeterli sayıda örnekle kaynaklık ettiği söylenebilir.

4.4.2.3. Sıfat Tamlamaları

Bir ismin bir sıfat unsuruyla nitelendiği ya da belirtildiği kelime grubudur (Karahan,2004:48).

Sıfat tamlamasında ana unsur yine isimdir. Sıfat yardımcı unsurdur ve ismi bütünler. Bu durumda sıfat tamlayan olurken isim tamlanan görevine yerleşir. İki unsur da gruplaşmayı sağlayan herhangi bir ek barındırmaz (Karahan, 2004: 49).

Sıfat takımlarının yardımcı ve esas unsuru birbirine eksiz bağlanır. Sıfat takımlarında esas unsur olan ad görevindeki kelime ya da kelime öbeği sonda yer alır, sıfat görevindeki yardımcı unsur olan kelime ya da kelime öbeği ise başta yer alır. Bu çalışmada sıfat takımlarını iki ana başlık altında inceledik. Bunlar; niteleme sıfatlarıyla oluşturulmuş ve belirtme sıfatlarıyla oluşturulmuş sıfat takımlarıdır.

Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 41. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.6.3.9. İsim ve sıfat tamlamalarının metnin anlamına olan katkısını açıklar.

Kazanımına ilişkin bu kısımda “*Eskici*” hikâyesinin sıfat tamlaması içeren örnek cümlelerine yer verilecektir. Sıfatlar kazanımı öğrencilere aktarılırken niteleme sıfatları ve belirtme sıfatları olarak ayrıldığı için çalışmada da bu şekilde tahlil edilecektir.

4.4.2.3.1. Niteleme Sıfatlarıyla Kurulan Sıfat Tamlaması

Sıfat unsuru, isim unsurunu vasfâ sokmak ve belirtmek için getirilir (Ergin, 1995: 380).

Sıfat takımlarının tamlayan ve tamlanan unsuru eksizdir ve unsurlar doğrudan doğruya yan yana gelir. Sıfat daima teklik halindedir (Ergin, 1995: 380). Bu şekilde oluşturulan takımlara niteleme sıfatlarıyla kurulan sıfat tamlaması adı verilir.

Aşağıda “*Eskici*” hikâyesinin barındırdığı niteleme sıfatları incelenmiş ve yazarın üslubundaki tamlama yoğunluğuna dikkat çekilmeye çalışılmıştır:

- 1) ...ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.
- 2) ...hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle fakat gönülleri isli evlerine döndüler.
- 3) ...hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle fakat gönülleri isli evlerine döndüler.
- 4) ...uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına...
- 5) ...sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı.
- 6) ...bir sert düğüm, daima susuyordu.
- 7) ...güzel, ıslak bahçeler de tükendi.
- 8) ...güzel, ıslak bahçeler de tükendi.
- 9) Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.
- 10) Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.
- 11) Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.
- 12) ...tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile, kızgın güneş altında parıl parıl parıldıyordu.
- 13) ...tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile, kızgın güneş altında parıl parıl parıldıyordu.
- 14) ...tüyleri yeni otomobil boyası gibi aynamsı bir cila ile, kızgın güneş altında parıl parıl parıldıyordu.

Yukarıda yer alan on dört niteleme sıfat takımı örneği altıncı sınıf dilbilgisi kazanımlarından olan “isim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını kavrar” becerisini etkinliklere yer verilebilecek özellikler taşır.

4.4.2.3.2. Belirtme Sıfatlarıyla Kurulan Sıfat Tamlaması

Sayı sıfatlarıyla, soru sıfatlarıyla, işaret sıfatlarıyla, belgisiz sıfatlarla kurulan sıfat takımları olmak üzere dört bölümden oluşur. Hikâyemiz içeriği ve kazanımları itibarıyla sadece asıl sayı sıfatlarına örnek bulundurduğu için bunlara yer verilecektir.

4.4.2.3.2.1. Sayı Sıfatlarıyla Kurulan Sıfat Tamlaması

Sayı sıfatları, varlıkların miktar, sıra, üleştirme ve topluluk açılarından belirtildiği sıfatlardır (Korkmaz, 2006: 182). Nesnelere sayılarını ortaya koymak suretiyle belirterek nesnelere önünde kullanılırlar (Ergin, 1995: 294).

Aşağıda “Eskici” hikâyesinin barındırdığı sayı sıfatları incelenmiştir:

1) Beş yaşında idi...

2) Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...

3) Mukavvaya benzettiği kalm deriyi iki tarafı keskin, incecik, sapsız bıçağı ile keşişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer İstanbul’da gördüğü maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mihlayışına, deri parçalarını pis, bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.

4) Asıl konuşan Hasan’dı, altı aydan beri susan Hasan...

Verilen örnekler altıncı sınıf seviyesi kazanımları arasında yer alan “İsim ve sıfatların metnin anlamına olan katkısını kavrar” kazanımına dört örnekle hizmet ettiği ifade edilebilir.

4.4.2.4 Çekim Ekleri

İsim veya eylem kökenli kelimelere eklenerek bağlandıkları sözcük öbeklerine göre, kelimeler arasında durum, iyelik, çokluk, kip, zaman, şahıs, sayı vb. bağlantılar kuran ektir (Korkmaz, 2007: 58).

Bu bölümde “Eskici” hikâyesinin barındırdığı çekim ekleri incelenecektir:

4.4.2.4.1. İyelik Eki Alan Kelimeler

Ögelerinin biri yahut her ikisi de aynı sahiplik ekini almış olan ve tamlamanın ilk unsurunun ikincisinin sıfatı gibi kullanıldığı tamlamalardır (Korkmaz, 2007: 136).

İki unsur iyelik sistemiyle bağ kurar ve grubun temelini iyelik ifadesi oluşturur. Bu grup eke dayalı bir birleşmedir, tamlanan her zaman iyelik eki taşır. Tamlayan kısım her zaman genitif durumdadır (Ergin, 1995: 381).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 41. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.6.3.7. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.

İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.

Kazanımına ilişkin “Eskici” hikâyesinin iyelik eki içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

1. Sıcak iklimlerin akşamlarında, zaten, bizim sabahlarımızda duyulan neş'e daha doğrusu, bir hayata, rahata giriş keyfi vardır.

2) Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceket, takkesi, kırmızı merkûpları vardı.

3) -Çiviler ağzına batmaz mı senin?

4) ...şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.

5) Bunları derken onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti.

İyelik takımı örneklerine bakıldığında “çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder” kazanımının öğretimi kapsamında altıncı sınıf seviyesi öğrencilere yeterli örneğe ev sahipliği yaptığı ifade edilebilir.

4.4.2.4.2. Hal / Durum Ekleri

Bu gruptakiler; yükleme, yönelme, bulunma, çıkma ve vasıta durumu ekleri ile kurulmuş kelimelerdir (Korkmaz, 2003: 359). Durum ekleri isme zaman zaman isme çok defa ise fiile bağlayan eklerdir (Ergin, 1995: 283). Adı ilgece de bağlarlar ama bu da esasında eyleme bağlanmak amacıyla. Özetle durum ekleri temelde ismi fiile bağlayan, isimlerle filler arasında ilişki kuran eklerdir.

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 41. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.6.3.7. Çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder.

İsim çekim ekleri (çoğul eki, hâl ekleri, iyelik ekleri ve soru eki) üzerinde durulur.

Kazanımına ilişkin “Eskici” hikâyesinin hal eki içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

İsim çekim eklerinden hal ekleri; öğretim sürecince belirtme hal eki, yönelme hal eki, bulunma hal eki ve ayrılma hal eki olarak sınıflandırıldığından çalışmamızda da bu şekilde kategorize edilecektir:

4.4.2.4.2.1. Ayrılma Hali Eki Alan Kelimeler

Buna çıkma hali kelimeleri adı da verilebilir. Bu tür ayrılma ya da uzaklaşma halli kelimeler olarak da nitelendirebilmemizin temel sebebi +DEN ekinin kullanılmasıdır.

Bu bölümde “*Eskici*” hikâyesinin barındırdığı ayrılma hali eki almış kelimeler incelenmiştir:

- 1) Vapur rihtımdan kalkıp tâ Marmara’ya doğru...
- 2) ...üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.
- 3) Zaten babadan yetim kalan küçük Hasan anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.
- 4) Fakat vapur, şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı.
- 5) Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi...
- 6) ...yalçın dağlar arasından geçiyordu...
- 7) gerdanından, alnından, kollarından ve kulaklarından biçim biçim altınlar sallanan...
- 8) ...sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı...
- 9) ...avurdundan çıkartıp ayakkabıların altına...

Bu bölümde verilen cümleler altıncı sınıf “çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder” (ayrılma hal eki) kazanımına örnek gösterilebilecek beş örnek ihtiva eder.

4.4.2.4.2.2. Bulunma Hali Eki Alan Kelimeler

Bulunma eki olan -de/-da, eylemin ifade ettiği oluş ya da durumun yeri ve durumu hakkında bilgi veren ad durumu ekidir (Korkmaz, 2007: 50).

Bu bölümde “*Eskici*” hikâyesinin barındırdığı +DE bulunma hali eki alan kelimeler incelenmiştir:

1. Çocukcağz Arabistan’da rahat eder.
2. Hasan vapurda oyalandı.
3. ...güvertede yolcuları epey eğlendirmişti.
4. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi sert bir düğüm, hep susuyordu.
5. Yamaçlarında keçiler otlayan dağlar ...
6. ...kızgın güneş altında pırıl pırıl yanıyordu.
7. Ağzlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek, arka arkaya, ...

8. Hasan'ı bir istasyonda indirdiler.
9. ...deniz altında nefes almaya çalışan bir adam gibi tıkanığını duyuyordu.
10. ...yayvan tandır ekmeğine alışmıştı, yer sofrasında bunu hem kaşık hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.
11. Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yavan torba...
12. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar...
13. ...bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle camı sıkılıyordu ki.
14. Mukavvaya benzettiği kalın deriyi, iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer İstanbul'da gördüğü bir maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
15. Bir aralık nerede, kimlerle olduğunu ...
16. Eskicide saç sakal dağınık...
17. ...sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti.
18. ...komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttıklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, çinde yataklar serili olduğunu, söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:
19. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları; dışarının rengini geçiren manzaraları içine alarak ...

Cümlelerinde görüldüğü üzere bu bölümde verilen cümleler altıncı sınıf "çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder" (bulunma hal eki) kazanımına örnek gösterilebilecek on dokuz örnek ihtiva etmektedir.

4.4.2.4.2.3. Yönelme Hali Eki Alan Kelimeler

Yaklaşma ekini almış kelimeleri ifade etmektedir. Buna yönelme eki de diyebiliriz, çünkü bu kelimelerin oluşumundaki temel ek yönelme ya da yaklaşma eki adı verilen ismin "+E" halidir.

Yaklaşma bakımından ismin karşıladığı nesneyi file bağlayan durum (Korkmaz, 2007: 244).

Aşağıda ‘Eskici’ metninde yer alan yönelme hali eki almış kelimeler incelenmiştir:

1. Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler...
2. ...hayırlı bir iş yaptıklarına...
3. ...evlerine döndüler.
4. ...halasının yanına, Filistin’in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.
5. Giril giril işleyen vinçlere, üstleri yazılı cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşırlar gibi iplere asılı sandallara, vardiya değiştirilirken çalan kampanaya bakarak çok eğlendi.
6. ...fakat vapur şuraya buraya uğrayıp...
7. Hassen şekline girmişti.
8. ...diyorlardı, yanlarına gidiyordu.
9. Hayfa’ya çıktılar ve onu bir trene koydular.
10. Hasan köşeye büzüldü.
11. Portakal bahçelerine dalmış, göğsünde bir katılık, gırtlığında lokmasını yutamamış gibi sert bir düğüm, hep susuyordu.
12. ...göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı.
13. ...ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı.
14. Kambur hayvanlar trene bakıyorlardı bile.
15. Ağzlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek, arka arkaya, ...
16. ...yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu.
17. ...kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.
18. Anasınınkine benzemeyen, tuhaf kokulu...
19. Entarilerinin üstüne hırka yerine ceket giymiş...

20. Anlamaya başladığı Arapçayı...
21. ...deniz altında nefes almaya çalışan bir adam gibi tıkandığını duyuyordu.
22. Ahına perçemler uzatılmıştı.
23. ...yayvan tandır ekmeğine alışmıştı, yer sofrasında bunu hem kaşık hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.
24. Evin avlusuna sırtında çuval kaplı bir yavan torba...
25. ...önüne bir sürü patlak, sökülük, parça parça ayakkabı dizdiler.
26. Satıcı, iskemlesine oturdu.
27. Hasan da merakla karşısına geçti
28. Mukavvaya benzettiği kalın deriyi, iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağızına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer İstanbul'da gördüğü bir maymun gibi avurdandan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
29. Çiviler ağızına batmaz mı senin?
30. ...uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı.
31. ...yüzüne de dikkatle bakmıştı. Göğsünün ortasında tıpkı çenesindeki sakalı andıran...
32. ...komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttıklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu, söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:
33. Sen niye burdasın?
34. Aklına ne gelirse söylüyordu.
35. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları; dışarının rengini geçiren manzaraları içine alarak...
36. Bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

37. Ağlama diyorum sana, ağlama...

38. Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici döküldüğünü duydu.

Bu bölümde verilen cümleler altıncı sınıf “çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder” (yönelme hal eki) kazanımına örnek gösterilebilecek otuz sekiz örnek içerir.

4.4.2.4.2.4. Belirtme Hali Eki Alan İsim Grupları

İçinde geçişli bir eylem barındıran bir cümlede eylemin doğrudan belirtildiği ismin içinde bulunduğu durum. Türkçede bu durum ya eksiz ya da +(y)I/(y)U ekiyle sağlanır (Korkmaz, 2007: 247).

Bu bölümde “Eskici” hikâyesinin barındırdığı belirtme hali almış kelimeler incelenmiştir:

1. ...yolcuyu geçirmeye gelenler...
2. Hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların...
3. ...güvertede yolcuları epey eğlendirmişti.
4. ...adı değişir gibi olmuştu...
5. Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.
6. Hasan'ı bir istasyonda indirdiler.
7. Anlamaya başladığı Arapçayı...
8. ...deniz altında nefes almaya çalışan bir adam gibi tıkandığını duyuyordu.
9. ...yayvan tandır ekmeğine alışmıştı, yer sofrasında bunu hem kaşık hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.
10. ...bağırarak geçen bir saticıyı çağırırdı.
11. ...bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle camı sıkılıyordu ki
12. Mukavvaya benzettiği kalın deriyi, iki tarafı keskin incecik, sapsız bıçayıyla keşişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer İstanbul'da gördüğü bir maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına

çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını, pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.

13. Eskici başını şaşkınlıkla işinden..
14. Pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı.
15. ...komşunun oğlu Mahmut'la balık tuttuklarını, anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kere de kapıya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu, söyledi. Bir aralık da kendisi sordu:
16. ...gibi dinlediğini belirten sözlerle onu söyletiyordu.
17. ...yurdunun bir deresini, bir rüzgarını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem yaşlı hem zevkli dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.
18. Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.
19. Demirini topraktan çekti, kösesini dürdü, çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı, bunları hep ağır ağır yaptı.
20. Hasan yüreği burkularak sordu.
21. Gidiyorum ya, işimi tükettim.
22. Yanaklarından gözyaşları birbiri arkasına temiz vagon pencerelerindeki yağmur damlaları; dışarının rengini geçiren manzaraları içine alarak ...
23. Nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti.
24. Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı; gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların, Arabistan sığağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici döküldüğünü duydu.

Bu bölümde verilen cümleler altıncı sınıf “çekim eklerinin işlevlerini ayırt eder” (belirtme hal eki) kazanımına örnek gösterilebilecek yirmi dört örnek bulundurulur.

4.4.2.5. Edatlar

Edatlar, tek başına anlam ifade etmeyen ama isim ve isim soylu sözcüklerin ardından gelerek ardından geldiği sözcükle cümledeki diğer sözcükler arasında anlam ilişkisi kuran bağımsız kelimelerdir (Korkmaz, 2007: 79).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 41. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.6.3.10. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.

Kazanımına ilişkin “Eskici” hikâyesinin edat içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

- 1) ...üzerlerinden ağır bir yük kalkmış gibi...
- 2) ...gırtlığında lokmasını yutamamış gibi sert bir düğüm...
- 3) ...deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi...
- 4) Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine...
- 5) Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir deri duruyordu.
- 6) Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarında geldiği için...
- 7) Artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgarını, bir türküsünü dinliyormuş gibi...
- 8) Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.

Örneklerinde görüldüğü üzere “Eskici” hikâyesi edat kazanımına ilişkin sekiz örnek içermektedir.

4.4.2.6. Bağlaçlar

Bağlaç, cümle içinde birçok sözcüğü, sözcük grubunu veya cümleyi birbirine bağlayarak aralarında birtakım ilişkiler kuran görevli sözcüklerdir (Korkmaz, 2007: 32).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 41. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.6.3.10. Edat, bağlaç ve ünlemlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.

Kazanımına ilişkin “Eskici” hikâyesinin bağlaç içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

1. ...anası da ölünce uzak akrabaları ve konu komşunun yardımıyla...
2. Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi...
3. Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.
4. Hasan köşeye büzüldü; bir şeyler soran olsa da susuyordu.
5. Fakat hem tümüyle çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi.
6. ...zeytinlikler de seyrekleşti.
7. Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı
8. ...ne ağaç vardı, ne dere, ne ev!
9. Ağzlarında beyazımsı bir köpük çiğneyerek dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.
10. Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar.
11. Birçok çocuk da gelmişti.
12. Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceket, takkesi, kırmızı merkûpları vardı.
13. Elinde bir ufak iskemle ve uzun bir demir parçası, dağınık kıyafetli bir adam girdi.
14. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.
15. Hasan da merakla karşısına geçti.
16. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...
17. Susuyor ve bakıyordu.
18. Ben de o taraflardan... İzmit'ten!
19. Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağı açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için Hasan, şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.
20. ...bir kere de kapiya beyaz boyalı hasta otomobili geldiğini...
21. Bir kabahat işledik de kaçtık!

22. Bunları derken onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti, önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı.

4.4.2.7. Zamirler

Zamir, temsiller ve simgeler vasıtasıyla nesnelere karşılık gelen kelimelerdir. Nesnelere öz karşılıklarıyla değil, onları temsil ederek karşılamaktadırlar (Ergin, 1995: 304).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 41. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan :

T.6.3.12. Zamirlerin metnin anlamına olan katkısını açıklar.

Kazanımına ilişkin “Eskici” hikâyesinin zamir içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

1. ...hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle...
2. ...sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı...
3. Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı ve ona İstanbul'daki gibi...
4. Hayfa'ya çıktılar ve onu bir trene koydular.
5. ...bir şeyler soran olsa da susuyordu...
6. Bunlar da bitti.
7. ...sonra sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı.
8. Sen niye buradasın?
9. Aklına ne gelirse söylüyordu.
10. «Ha! Ya? Öyle mi?» gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu
11. Bunu işiten çocuk hıçkırarak hıçkırarak, katıla katıla ağlamaktadır;
12. Ağlama diyorum sana! Ağlama!..
13. Bunları derken onun da katı, nasırlanmış yüreği yumuşamış, şişmişti, önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı, kendisini tutamadı.

Örneklerinde görüldüğü üzere “Eskici” hikâyesi zamir kazanımına ilişkin on üç örnek içermektedir.

4.4.3. Yedinci Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları

Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı Türkçe öğretim programı incelendiğinde yedinci sınıf seviyesi dil bilgisi öğretiminde fiiller ve zarflar kazanımlarına sahip olmasının beklendiği görülmektedir.

4.4.3.1. Fiiller

Fiiller, hareketleri karşılayan kelimelerdir (Ergin, 1995: 315).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 45. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.7.3.10. Basit, türemiş ve birleşik fiilleri ayırt eder.

Kazanımına ilişkin “Eskici” hikâyesinin barındırdığı yapı özelliğine göre basit, türemiş, birleşik fiil içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

4.4.3.1.1. Basit Fiil

Basit fiil yapı veya mana açısından daha küçük parçalanamayan tek veya iki heceden oluşan kök durumundaki fiildir (Korkmaz, 2007: 37).

Bu bölümde “Eskici” hikâyesinin içinde basit fiil bulunan çeşitli cümleleri incelenecektir:

1. Dediler, hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle, fakat gönülleri isli, evlerine döndüler.
2. ...vardiya değiştirilirken çalan kampanaya bakarak çok eğlendi.
3. Hayfa'ya çıktilar ve onu bir trene koydular.
4. Hasan köşeye büzüldü.
5. Fakat hem pürnakıl çiçek açmış, hem yemişlerle donanmış güzel, ıslak bahçeler de tükendi.
6. Bunlar da bitti.
7. ...yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu.
8. Gemel! Gemel! Dedi.
9. ...entarılarının üstüne hırka yerine elbise ceket giymiş.

10. Öyle, haftalarca sustu.
11. ... küçücük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu.
12. Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.
13. Konuştular.
14. Sonra önüne bir sürü patlak, sökülük, parça parça ayakkabı dizdiler.
15. Satıcı, iskemlesine oturdu.
16. Hasan da merakla karşısına geçti.
17. Bir aralık nerede kimlerle olduğunu keyfinden unuttu.
18. Dalgınlığından ana diliyle sordu.
19. Eskici başını hayretle işinden kaldırdı.
20. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı.

Tahlil edilen yirmi örnek ele alındığında metnin basit fiil kazanımına dair yeterli örneği içerdiği söylenebilir.

4.4.3.1.2. Türemiş Fiil

Türemiş fiiller, isim ya da eylem kök veya gövdelerinden yapım ekleriyle kurulmuş fiillerdir (Korkmaz, 2007: 217).

Bu bölümde “Eskici” hikâyesinin içinde türemiş fiil bulunan örnekleri incelenecektir:

1. ...ağır bir yük kalkmış gibi ferahladılar.
2. Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.
3. Şirin konuşmalarıyla da güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.
4. Derlerse uzaklaşıyordu.
5. Hasan köşeye büzüldü.
6. ... zeytinlikler de seyrekleşti.
7. ... sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile...
8. Çok sabretti, dayanamadı, yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu; o güldü.
9. Hasan'ı bir istasyonda indirdiler.
10. Kara iri benli bir kadın göğsüne bastırdı.
11. Halasının yanındaki kadınlar da sarıldılar, öptüler, söyleştiler, gülüştüler.
12. Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş.
13. Ahna perçemler uzatılmıştı.

14. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle camı sıkılıyordu ki..

15. Hasan anladığı kadar anlattı.

16. ... gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu.

17. Çivi kutusunu kapadı, çiriş çanağını sarmaladı.

Tahlil edilen on yedi örnek ele alındığında metnin türemiş fiil kazanımına dair öğrencilerin kazanımı pekiştirmesi için yeterli sayıda örneği içerdiği söylenebilir.

4.4.3.1.3. Birleşik Fiil

Birleşik fiiller, isim soylu sözcüklere etmek, eylemek, olmak gibi yardımcı fiiller getirilmesiyle veya sıfat fiil ya da zarf fiil ekleriyle birbirine bağlanan farklı fiillerin anlam olarak kaynaşmasıyla oluşan fiillerdir (Korkmaz, 2007: 46).

Yedinci sınıf öğrencilerine birleşik fiiller kazanımı aktarılırken kuralsız birleşik fiiller ve kurallı birleşik fiiller olarak bölümlendirildiğinden bu kazanım, çalışmamızda da bu şekilde yer alacaktır.

4.4.3.1.3.1. Kuralsız Birleşik Filler

Bir isim veya sıfatla et-, ol-, yardımcı eylemleriyle ya da temel fiil olmaları haricinde yardımcı eylem şeklinde de görev alan bul-, bulun-, buyur-, eyle-, kıl-, yap-eylemlerinin birleştirilmesi şeklinde oluşan birleşik fiillerdir (Korkmaz, 2003: 150).

Bu bölümde “Eskici” hikâyesinin içinde kuralsız birleşik fiil bulunan tüm örnekler incelenecektir:

1. Çocukcağz Arabistan'da rahat eder.
2. Artık ana dili büsbütün işitilmez olmuştu.
3. Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı
4. Çok sabretti, dayanamadı.
5. Sonra Kanlıca'daki evlerini tarif etti.
6. Fakat, nihayet bütün ayakkabılar tamir edilmiş, iş bitmişti.

“Eskici” hikâyesi kuralsız birleşik fiil kazanımına ilişkin altı adet örnekle karşımıza çıkmaktadır.

4.4.3.1.3.2. Kurallı Birleşik Filler

İki eylemin birleşmesiyle meydana gelir. Birinci fiil bir zarf-fiildir. Buna eylemin temel anlamını tasvir ederek ona yeni bir anlam ekleyecek olan yardımcı fiil eklenerek oluşturulur (Korkmaz, 2003: 151).

Bu bölümde “Eskici” hikâyesinin içinde kurallı birleşik fiil bulunan tüm örnekler incelenecektir:

1. ...içine gömülüveren cansız bir göğüs...
2. Eskici başka söz bulamamıştı.
3. bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

“Eskici” hikâyesi kurallı birleşik fiil kazanımına ilişkin üç adet örnekle karşımıza çıkmaktadır. Metinde altı adet kuralsız birleşik fiil örneği ile 3 kurallı birleşik fiil örneği tespit edilmiştir. Kuralsız birleşik fillerin, kurallı birleşik fiillerden fazla yer aldığı görülmektedir.

4.4.3.1.4. Ek Filler

İsim soylu sözcükleri yüklem olarak kullanabilmemizi sağlayan ve birleşik zamanlı fiilleri oluşturan fiillerdir. -DI/ -mİŞ/ -sA ekleriyle kurulur (Korkmaz, 2007: 81).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 47. sayfası yazma kazanımları bölümünde yer alan:

T.7.4.13. Ek fiili işlevlerine uygun olarak kullanır.

Kazanımına ilişkin “Eskici” hikâyesinin barındırdığı isimlerin yüklem olmasını sağlayan veya birleşik zamanlı fiil içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

1. Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkılmışlardı; ne ağaç vardı, ne dere, ne ev!
2. Anasınınkine benzemeyen, tuhaf kokulu, fazla yumuşak, içine gömülüveren cansız bir göğüs...
3. Şimdi onun da kuşaklı entarisi, ceket, takkesi, kırmızı merkûpları vardı.
4. Eskicide saç sakal dağınık, göğüs bağı açık, pantolonu dizlerinden yamalı, dişleri eksik ve suratı sarı, sapsarıydı; gözlerinin akına kadar sarıydı.

5. Göğsünün ortasında, tıpkı çenesindeki sakalı andıran kırçıl, seyrek bir tutam kıl vardı.
6. Beş yaşında idi.
7. Bu keçiler kapkara, beneksiz kara idi.
8. Filistin'in ücra bir kasabasına gönderiliyordu.
9. ...şirin konuşmalarıyla de güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.
10. Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı .
11. Hasan git! Demiyorlardı; ismi değişir gibi olmuştu. Hassen şekline girmişti:
12. Taal hun ya Hassen...Diyorlardı, yanlarına gidiyordu
13. Ruh ya Hassen...Derlerse uzaklaşıyordu.
14. ...bir şeyler soran olsa da susuyordu.
15. Yanakları pençe pençe, al al olarak susuyordu.
16. Gırtlığında lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm, daima susuyordu.
17. Yamaçlarında keçiler otlayan kuru, yalçın, çatlak dağlar arasından geçiyorlardı.
18. Kızgın güneş altında, pırıl pırıl yanıyordu.
19. Bunlar da bitti; göz alabildiğine uzanan bir düzlüğe çıkmışlardı.
20. Yalnız ara sıra kocaman kocaman hayvanlara rast geliyorlardı.
21. Çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile...
22. İz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.
23. Birçok çocuk da gelmişti;
24. Hasan durgun, tıkanıktı; susuyor, susuyordu.
25. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanığım duyuyordu, gene susuyordu.
26. Saçlarının ortası, el ayası kadar sıfır makine ile kesilmiş, alınma perçemler uzatılmıştı
27. Deri gibi sert, yayvan tandır ekmeğine alışmıştı;
28. Yer sofrasında bunu hem kaşık çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.
29. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.
30. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki..
31. Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu.

32. Pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
33. Susuyor ve bakıyordu.
34. Şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı
35. Dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konusuyordu.
36. Aklına ne gelirse söylüyordu.
37. «Ha! Ya? Öyle mi?» gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu;
38. Artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.
39. Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.
40. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...
41. Şaşarak, eğlenerek seyrediyordu..
42. Pis bir suya koyup ıslatışına, mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
43. Susuyor ve bakıyordu.
44. Şimdi onun sade işine değil, yüzüne de dikkatle bakmıştı.
45. Dudakları taze, gevrek, billur sesiyle biteviye konusuyordu.
46. Aklına ne gelirse söylüyordu.
47. «Ha! Ya? Öyle mi?» gibi dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu;
48. Artık erişemeyeceği yurdunun bir deresini, bir rüzgârını, bir türküsünü dinliyormuş gibi hem zevkli, hem yaşlı dinliyordu; geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.
49. Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.

“Eskici” hikâyesi incelenen kırk dokuz örnekte görüldüğü gibi yoğun bir ek fiil içeriğine sahiptir. Metin ek fiil kazanımının öğrencilere edindirilmesi noktasında içerik olma açısından son derece uygundur.

4.4.3.2. Zarflar

Zarflar; yer, zaman, hal ve miktar isimleridir. Ön adların, diğer zarfların ya da fiillerin önünde mana değiştiren isimlerdir (Ergin, 1995: 300).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 45. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.7.3.11. Zarfların metnin anlamına olan katkısını açıklar.

Kazanımına ilişkin “*Eskici*” hikâyesinin zarf içeren örnek cümlelerine yer verilecektir:

1. ...vardiya değiştirilirken çalan kampanaya bakarak çok eğlendi.
2. ...şirin konuşmalarıyla de güvertede yolcuları epeyce eğlendirmişti.
3. ...kızgın güneş altında, pırıl pırıl yanıyordu.
4. ... çok uzun boylu, sırtları kabarık, kambur hayvanlar trene bakmıyorlardı bile...
5. ...dalgın ve küskün arka arkaya, ağır ağır yumuşak yumuşak, iz bırakmadan ve toz çıkarmadan gidiyorlardı.
6. Öyle, haftalarca sustu.
7. ...küçük kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu
8. ...gene susuyordu.
9. Hep sustu.
10. Hasan da merakla karşısına geçti
11. Bu dört yanı duvarlı, tek kat, basık ve toprak evde öyle canı sıkılıyordu ki...
12. Eskici başını hayretle işinden kaldırdı
13. Uzun uzun Hasan'ın yüzüne baktı:
14. Dışsizlikten peltek çıkan bir sesle tekrar sordu:
15. Sen niye buradasın?
16. ...billur sesiyle biteviye konuşuyordu.
17. Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.
18. Bunları hep aheste aheste yaptı.
19. ...vuruşarak içlerinde güneşli mavi, gök, pırıl pırıl akıyor.
20. Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pnar sızıntısı kadar serin, ürpertici, döküldüğünü duydu.

“*Eskici*” hikâyesi incelenen yirmi örnekte görüldüğü gibi yeterli zarf içeriğine sahiptir. Metin zarf kazanımının öğrencilere edindirilmesi noktasında içerik olma açısından son derece uygundur.

4.4.4. Sekizinci Sınıf Seviyesi Dil Bilgisi Kazanımları

Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı Türkçe öğretim programı incelendiğinde sekizinci sınıf seviyesi dil bilgisi öğretiminde kelime türleri minvalinde fiilimsiler kazanımına sahip olmasının beklendiği görülmektedir.

4.4.4.1. Fiilimsiler

Fiil kök veya gövdelerinin belirli eklerle türediği fakat kişi ekleriyle çekimlenemediğinden yargı bildiremeyen bitmemiş fiillerdir (Korkmaz, 2007: 59).

Bu bölümde Milli Eğitim Bakanlığının 2018 yılında yayımladığı “Türkçe Öğretim Programının 49. sayfası okuma kazanımları bölümünde yer alan:

T.8.3.9. Fiilimsilerin cümledeki işlevlerini kavrar.

(Fiilimsilerin türleri fark ettirilir. Ekler ezberletilmez...)

Kazanımları öğrencilere edindirilmeye çalışılırken eğitim programında isim-fiiller, sıfat fiiller ve zarf fiiller olarak üç bölüme ayrıldığından çalışmamızda da bu şekilde tasnif edilecektir.

4.4.4.1.1. İsim-Fiil Eki Alan Kelimeler

İsim-fiiller, eylemlerin -mEk, -mE, -İş eklerini alarak ad gibi kullanılan yan cümle unsurlarıdır (Korkmaz, 2007: 9).

Bu kısımda “Eskici” hikâyesinin barındırdığı isim -fiiller incelenmiştir:

1. Marmara’ya doğru uzaklaşmaya başlayınca yolcuyu geçirmeye gelenler...
2. Hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle..
3. ...peltek, şirin konuşmalarıyla.
4. Anlamaya başladığı Arapçayı...
5. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanığını duyuyordu.
6. ...bunu hem kaşık hem çatal yerine dürümleyerek kullanmayı beceriyordu.

7. Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin, incecik, sapsız bıçağıyla kesişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını pis bir suya koyup ıslatışına mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
8. Daha çok dinlemek için de elini ağır tutuyordu.
9. Bunu işiten çocuk, hıçkıra hıçkıra, katıla katıla ağlamaktadır.
10. Bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.
11. Önüne geçmeye çalıştı ama yapamadı...

Bu bölümde verilen on bir madde “filimsilerin özelliklerini kavrar” kazanımı için örnek teşkil eder.

4.4.4.1.2. Sıfat Fil Eki Alan Kelimeler

Sıfat fiiller, ekleri sayesinde zamana ilişkin kavramları sıfatlaştıran ve bünyesinde sıfat ve fiili birleştiren kelimelerdir (Korkmaz, 2007: 189).

Bu kısımda “*Eskici*” hikâyesinin barındırdığı sıfat -fiiller incelenmiştir:

1. Hayırlı bir iş yaptıklarına herkesi inandırmış olanların uydurma neşesiyle..
2. Babadan yetim kalan küçük Hasan...
3. Giril giril işleyen vinçlere, cankurtaran simitlerine, kurutulacak çamaşır lar gibi...
4. Kalanlar bilmediği bir dilden konuşuyorlardı.
5. Artık ana dili büsbütün işitilmez olmuştu.
6. Bir şeyler soran olsa da susuyordu.
7. ...lokmasını yutamamış gibi bir sert düğüm
8. Yamaçlarında keçiler otlayan dağlar.
9. ...göz alabildiğine uzayan bir düzlüğe...
10. ...sürü sürü altınlar sallanan kara çarşafı...
11. Anasının kine benzemeyen, tuhaf kokulu bir kadın göğsüne...

12. İçine gmlverilen cansız bir ggs...
13. Anlamaya başladığı Arapçayı...
14. Kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu.
15. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanığını duyuyordu.
16. Torbasında da mukavva gibi bükülmüş bir tomar duruyordu.
17. Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin, incecik, sapsız bıçağıyla keşişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarıp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını pis bir suya koyup ıslatışına mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
18. Bir ara nerde olduğunu keyfinden...
19. Türkçe bildiği ve İstanbul taraflarından geldiği için ...
20. ... tıpkı çenesindeki sakalı andıran...
21. Hasan anladığı kadar anlattı.
22. Anası doktora giderken tünele bindiklerini, bir kerede kapıya beyaza boyalı hasta otomobili geldiğini, içinde yataklar serili olduğunu söyledi.
23. Asıl konuşan Hasan'dı, altı aydan beridir susan Hasan...
24. ...dinlediğini bildiren sözlerle onu söyletiyordu.
25. ...artık erişemeyeceğim yurdunun bir deresini..
26. ...geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.
27. dışarının rengini geçiren manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde mavi gök pırl pırl akıyor.
28. Bunu işiten ocuk, hıçkıra hıçkıra, katıla katıla ağlamaktadır.

29. Bir daha Türkçe konuşacak adam bulamayacağına ağlamaktadır.

30. Gözlerinin dolduğunu ve sakallarından kayan yaşların Arabistan sıcağıyla yanan kızgın göğsüne bir pınar sızıntısı kadar serin, ürpertici döküldüğünü duydu.

“Eskici” hikâyesi incelenen otuz örnekte görüldüğü gibi yoğun bir sıfat-fiil içeriğine sahiptir. Metin filimsiler kazanımının öğrencilere edindirilmesi noktasında içerik olma açısından son derece uygundur.

4.4.4.1.3. Zarf Fiil Eki Almış Kelimeler

Zarf-fiiller, yüklem manasını farklı açılardan etkileyerek kişi ve zaman belirtmeden soyut bir hareket kavramı anlatan, temel fiilin ardından gelip yardımcı fiillerle birleşik fiiller oluşturan ve zarf olarak fiil anlamını yer ve zaman bakımından bütünleyen kelimelerdir (Korkmaz, 2007:251).

Bu kısımda “Eskici” hikâyesinin barındırdığı zarf -fiiller incelenmiştir:

1. ...anası da ölmüş uzak akrabaları ...
2. Vardiya değiştirilirken çalan kampanaya bakarak çok eğlendi.
3. Şuraya buraya uğrayıp bir sürü yolcu bıraktıktan sonra...
4. ... sıcak memleketlere yaklaşınca kendisini bir durgunluk aldı.
5. Ağzlarında beyazımsı bir köpük çigneyerek...
6. İz bırakmadan ve toz çıkarmadan...
7. ...yanındaki askere parmağıyla göstererek sordu:
8. Kafasında beliren bir inatla konuşmayarak sustu.
9. Daha büyük bir tehlikeden korkarak deniz altında nefes almamaya çalışan bir adam gibi tıkanığını duyuyordu.
10. Bir gün halası sokaktan bağırarak geçen bir satıcıyı çağırdı.
11. Saşarak, eğlenerek seyrediyordu.

12. Mukavvaya benzettiği kalın deriyi iki tarafı keskin, incecik, sapsız bıçağıyla keşişine, ağzına bir avuç çivi dolduruşuna, sonra bunları birer birer İstanbul'da gördüğü maymun gibi avurdundan çıkarp ayakkabıların altına çabuk çabuk mıhlayışına, deri parçalarını pis bir suya koyup ıslatışına mundar çanaktaki macuna parmağını daldırıp tabanlara sürüşüne, hepsine bakıyordu.
13. Durmadan, dinlenmeden, nefes almadan, ...
14. ...geçmiş günleri, kaybettiği yerleri düşünerek benliği sarsıla sarsıla dinliyordu.
15. Hasan yüreği burkularak sordu:
16. Sessizce titreye titreye ağlıyor.
17. ...dışarının rengini geçiren manzaraları içine alarak nasıl acele acele, sarsıla çarpışa dökülürse öyle, bağrının sarsıntılarıyla yerlerinden oynayarak, vuruşarak içlerinde mavi gök pırl pırl akıyor.
18. Bunu işiten çocuk, hıçkıra hıçkıra, katıla katıla ağlamaktadır.
19. Bunları derken onun da katı, nasırlaşmış yüreği yumuşamış, şişmişti.

“Eskici” hikâyesi incelenen on dokuz örnekte görüldüğü gibi yoğun bir zarf - fiil içeriğine sahiptir. Metin filimsiler kazanımının öğrencilere edindirilmesi noktasında içerik olma açısından son derece uygundur.

Ortaokul kademesinin 5,6,7,8. sınıf seviyelerinde işlenen dil bilgisi kazanımlarının çok büyük bir bölümü öğrencilere kelime türlerinin ve özelliklerinin edindirmesine yöneliktir. Kazanımlar sekmesi bölümünde yer alan tanımlar ve kaynak metnimiz olan “Eskici” hikâyesinin içeriğinden verilen örnekler incelendiğinde metnin, tüm sınıf seviyelerinin kelime türlerine dair bütün kazanımlarına örnek teşkil edecek çok sayıda kelime bulundurması; araştırmacının “Eskici” metninin dil becerilerini edindirmek amacıyla neden bu denli müsait olduğunu belirleme çabasına anlaşılır bir sonuç teşkil etmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Refik Halit Karay'ın “*Gurbet Hikâyeleri*” adlı eserinde yer alan “*Eskici*” hikâyesinin barındırdığı Türkçe dersi eğitim programı (MEB 2018) içeriğine dair örnekler incelenmiş ve metindeki dil bilgisi unsurları kazanımlarla ilişkilendirilerek ortaya koyulmuştur.

Refik Halit Karay, edebiyat yaşamına *Serveti-i Fünun* dergisiyle giriş yaparak *Tercüman-ı Hakikat*, *Cem*, *Şerhah* ve bizzat kendisinin yayımlamış olduğu *Son Havadis* de dahil olmak üzere çeşitli mecmualarda yazılarını sürdürmüş, “Kirpi” imzasıyla yazmış olduğu hiciv ve mizah yazılarını da yayımladığı gazete ve dergilerle özellikle yaşadığı devrin hikâye takip edenleri tarafından ilgiyle izlenmiştir. Yazar gerek düşünce yazılarında gerekse kendisinin kurguladığı eserlerinden tenkit ettiği unsurları birbirine eş güdümlü olarak planlamıştır. Asıl tanınırlığına *Kalem* dergisindeki tenkitleri sayesinde ulaşmıştır.

Refik Halit Karay'ın 1913 senesinde İttihat ve Terakki tarafından Sinop'la başlayan Anadolu sürgünü her ne kadar olumsuz bir hadise gibi akla gelse de yazar bu sürgün boyunca gözlemlemiş olduğu Anadolu kasabalarını, buralarda yaşayan insanların yaşamını detaylarıyla incelemiş ve “*Memleket Hikâyeleri*” isimli eserinde samimi ve akıcı dilinin yanında inceden inceye tasvirleriyle Türk Edebiyatına önemli bir katkı sağlayarak sürgününü edebi eserlere çevirmeyi başarmıştır.

Çalışmamıza kaynaklık eden “Eskici” hikâyesi ise yazarın “*Gurbet Hikâyeleri*” isimli eserinde yer almaktadır. Yurt içi sürgünlüğünü “*Memleket Hikâyeleri*”ne dönüştüren yazar, ülkesinin dışında gerçekleşen ikinci sürgününü de dünyayı daha yakından tanıma şansı olarak nitelendirmiş, metinsel sorgulamaları uluslararası bir hale dönmüştür. Sürgün yıllarında kendi ana dilinden uzaklaşmanın içinde yarattığı hezeyanları oluşturduğu karakterleri vasıtasıyla eserlerinde vücuda bürümüştür.

Sürgün edebiyatının genel çıkarımları arasında bulunan “sürgün yılları edebiyatçıyı daha hür ve yaratıcı yazmaya sürükler” fikrine bakıldığında Refik Halit'in *Gurbet Hikâyeleri* ndeki anlatı ustalığı duruma örnek teşkil edebilmektedir.

Bu eserde yazar kendi devletinin Ortadoğu ve Arabistan topraklarında ne denli kan kaybettiğini dile getirmeyi düstur edinmektedir. Bahsettiğimiz bölgelerde

geçen hikâyelerine bakıldığında metinlerin kişilerini hep bölge insanlarının ta kendisi oluşturmaktadır. *Eskici* hikâyesinde de Hasan'ın diyalog kurduğu tek kişi bölgenin yerlilerinden olan eskicidir. Eskici ile karşılaştığı esnada yalnızca onun sanatıyla ilgilenirken onun da Türkçe konuştuğunu öğrendiği andan itibaren daha yakın diyalog kurmaya başlar. Hikâyelerinde o bölgelerde istemeden yaşayan Türkleri ülkesinin dışında yaşamanın zorluklarını okuyucuya hissettirebilmek amacıyla başarılı bir imge olarak kullanmıştır ki *Eskici* metninin baş karakteri "Hasan" bunun en başarılı örneklerinden birisidir.

Çalışmamızda ayrıca yazar, farklı türdeki eserleri bağlamında tanıtılarak yaşadığı dönemin siyasal şartlarının üslubuna etkileri, döneminin yazarlarıyla benzerlik ve farklılık gösteren yönleri başta olmak üzere genel bilgiler verilmiştir. Bu yüksek lisans tezi aynı zamanda bir dil bilim incelemesi denemesi olarak görülebileceğinden teorik bilgilere de yer verilmiştir. *Eskici* hikâyesi incelenirken yapısal özelliklere özen gösterilmiş, ortaokul seviyesinin her bir basamağında yer alan kazanımlara ait örnekleri içeriğinde barındırması önemsenmiştir.

Türkçe öğretim programının genel amaçları arasında yer alan öğrencilerin okudukları ve dinlediklerini tam ve doğru anlama becerisi kazandırması ilkesine sade, akıcı samimi bir dil kullanması bakımından hizmet etmesi; baş karakterin gurbete düşmesi ve kendi ana dilini konuşamıyor oluşunun duygu dünyasına yansımalarını detaylı bir şekilde anlatması bağlamında öğrencilere Türk dilini sevdirmeye, onları Türkçeyi gelişim süreci içinde özenle kullanmayı teşvik etmeye; türlü söz öbeklerinin geniş bir şekilde ortaya koyulması hasebiyle ve farklı beceri alanlarında değerlendirilerek öğrencilerin kelime dağarcığına katkı sağlama, onların ulus duygusunu ve ulusal coşkusunu güçlendirmede kendi payına düşeni yapma ve farklı dili konuşan bir coğrafyada kalmasıyla orada çalışması ve iletişim kurma gerekliliğini ifade ederek farklı bir kültürü tanıtmak içeriğiyle insanlığı tanımlarına ve sevmelerine katkı sağlama hususlarında Türkçe öğretim programıyla yüksek oranda ilişki içerisinde olduğu söylenebilir. Çalışmanın ağırlık noktasını söz öbekleri, tamlamalar ve takımlar, oluşturmaktadır ve hikâyede olaylar kronolojik bir sırayla ele alınmıştır. Refik Halit güçlü gözlem yapabilme yetisi, olay metinlerinin tüm unsurlarını özellikle detaylı karakter çözümlenmeleri ve kişilerin detaylı diyalogları sayesinde canlandırabilmemizi sağlamaktadır. Konuşma dilinin tüm samimiyeti hikâye boyunca fark edilebilmektedir.

5.2. Öneriler

Çalışmanın sonuçları Türkçe eğitim programlarındaki içeriğe uygun metin seçilmesinin eğitsel süreçte öğrenmeyi hızlandırabileceği ve farklı dil beceri alanlarının birbiriyle etkileşime geçerek beceriler arası koordinasyonu artıracakını ortaya koymaktadır. Çalışma, ileride gerçekleştirilecek olan çeşitli Türkçe ve edebiyat öğretimi metinlerinin becerileri barındırma korelasyonu araştırmalarında yardımcı kaynak olarak kullanılabilir. Çalışmanın amacına ulaşabilmesi için verilen emek, gerek Refik Halit Karay gerekse de “Gurbet Hikâyeleri” ve “Eskici” metninin gelecekteki araştırmacıları için bir başvuru eseri oldukça, gerekli görüldüğünde eklemeler ve eleştiriler aldıkça değer kazanacaktır.

KAYNAKÇA

- Aksan, D. (2000). *Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aksan,D. (2007). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Aktaş, Ş. (1986). *Refik Halit Karay*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Aktaş, Ş. (2004). *Refik Halit Karay*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyüz, K. (1990). *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri 1860-1923* (5. Baskı). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Alpöge, G. (1991). *Çocuk ve Dil*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Arıcı, A.F. (2010). *Hayale Dayalı Türler*. Ö. Yılar, L. Turan (Ed.) *Eğitim Fakülteleri için Çocuk Edebiyatı* (s.149) Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Arseven, T.(2005). “*Mesaj Açısından Çocuk Kitapları*”, Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, ss.42, Ankara.
- Arseven T. (2017). *Türk Harf Devriminin Kültürel Temelleri*, Folklor/Edebiyat, vol.23, no.2017/2, pp.167-182.
- Atabay, N., Kutluk, İ., Özel S. *Sözcük Türleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atabay, N., Özel, S., Çam, A. (2003) *Türkiye Türkçesinin Sözdizimi* (2. Basım). İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Arseven, T.(2005). “*Mesaj Açısından Çocuk Kitapları*”, Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, ss.42, Ankara.
- Arseven T. (2017). *Türk Harf Devriminin Kültürel Temelleri*, Folklor/Edebiyat, vol.23, no.2017/2, pp.167-182.
- Ateş, N.(2014). *Refik Halit Karay'ın Romanlarının Yapısal ve Tematik İncelemesi* (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (388923)
- Banarlı, N. Sami (1971). *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Banguoğlu, T. (2004). *Türkçenin Grameri* (7.Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bayrav, S. (1998). *Yapısal Dilbilim*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Bolulu, O. (1992). *Türkçede Eylemin ve Gerçekleştiricisinin Özellikleri*. Türk Dili Dergisi. Sayı 10. (Ocak/Şubat 1992)
- Calp, M. (2010). *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları.

- Çakır, A.(2013). *Refik Halit Karay'ın İstanbul'un Bir Yüzü Adlı Romanında Söz Dizimi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (337749)
- Çetışli, İ. (2003). *Batı Edebiyatında Edebî Akımlar* (5. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Delice, H.İ. (2003). *Türkçe Sözdizimi* (2. Baskı). İstanbul: Kitabevi.
- Demirel, Ö. (1999). *İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Dildüzgün, Ş. (2017) *Metindilbilim ve Türkçe Öğretimi*. Ankara: Anı Yayınları.
- Doğan, B.(2018). *Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikâyeleri Adlı Eseri Üzerinde Sözdizimi İncelemesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Ulusal Tez Merkezi.(515455)
- Ediskun, H. (2005). *Türk Dilbilgisi* (10.Basım). İstanbul: Remzi Kitabevî.
- Ekici, E. (1991). *İlgeçler ve Bağlaçlar Üzerine*. Türk Dili Dergisi. Sayı 22. (Ocak/Şubat 1991).
- Enginün, İ. (2013). *Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Erdoğan, M. (2006). *Kelime Grupları ve Cümle Bilgisi*. Ankara: Nobel Basımevi.
- Ergin, M. (1995). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
- Ergin, M. (1999). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınevi.
- Ergüder, Ü. Terzioğlu, T. Tekeli, İ. Kağıtçıbaşı, Ç. Gürkaynak, İ. Sevik, S. Aşkar, P. (2005). *Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Gencan, T. N. (1979). *Dilbilgisi* (4. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Gözütok, T.K. (2007). *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi* , Cilt 4 ,Sayı 2, Ankara.
- Guiraud, Pierre. (1999). *Anlambilim*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Güneş, S. (2004). *Türk Dili Bilgisi* (8. Basım). İzmir: Çağlayan Matbaası.
- Güneş, F.(2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Günay, V. D. (2002). *Göstergebilim Yazıları*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Günay, V.D. (2003). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.
- Hirik, Seçil (2017). *Öbek Yapılarda Yönetim*. Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. S.1. s.389-416.
- İyioğlu ,G.(2011). *Refik Halit Karay'ın Hikâyelerinde Değişim*. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi Yayınları.
- İyioğlu, G. (2011). *Refik Halit Karay'ın Hikâyelerinde Değişim*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (304341).

- Kaplan, M. (1989). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karaer, N. (1998). “ *Tam Bir Muhalif*” Refik Halit Karay *Yüzellikler Meselesi*”. İstanbul: Temel Yayınları.
- Karahan, L. (1999). *Türkçede Sözdizimi* (6. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karahan, L. (2004). *Türkçede Söz Dizimi* (7. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Karaosmanoğlu Y. Kadri (1990). *Gençlik ve Edebiyat Hatıraları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karay, R. Halit (1990). *Bir Ömür Boyunca*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karay, R.Halit (2007). *Gurbet Hikâyeleri ve Yeraltında Dünya Var*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Kelkit, N.(2013). Refik Halit Karay'ın Hikâyelerinde Yapı Ve Tema. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (344327)
- Kıran, Eziler A. (1990). "Dilbilim-Göstergebilim İlişkileri", G. Durmuşoğlu, K. İmer, A. Kocaman ve S. Özsoy (haz) içinde, *Dilbilim Araştırmaları*, Ankara: Hitit Yayınevi.
- Eziler Kıran, A . (1994). *Göstergenin Gücü ve Gerçeklik*. Dilbilim Araştırmaları Dergisi, 5 (), 236-246.
- Kıran, Z. (2002). *Dilbilime Giriş*. (2. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Koç, N. (1997). *Yeni Dilbilgisi* (3.Baskı). İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Korkmaz,Z. (2003). *Türkiye Türkçesi Grameri*(Şekil Bilgisi). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Korkmaz,Z.(2007).*Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Kükey, M. (1975). *Türkçenin Sözdizimi*. Ankara: Kardeş Matbaası.
- MEB (2018). *Türkçe Dersi Öğretim Programı*. Erişim Tarihi: 02/12/2018. <http://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/201812312239736-T%C3%BCrk%C3%A7e%20%C3%96%C4%9Fretim%20Program%C4%B1%202018.pdf>
- Önertoy O. (1965). *Yeni Gün Mecmuası* . İstanbul: Kırkambar Matbaası.
- Oğuzkan, A. Ferda. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özkırımlı, A.(1995). *Tarih İçinde Türk Edebiyatı*. Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Özcan, A. (2006). *Refik Halit Karay'ın Gurbet Hikâyeleri'ndeki kelime gruplarının tespiti ve Türkçe öğretimi bakımından değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (189811)
- Sausure, F de. (2001). *Genel Dilbilim Dersleri*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

- Seyidoğlu, H. (2009). *Bilimsel Araştırma ve Yazma El Kitabı*. İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk Edebiyatı*, Ankara: Rengarenk Yayınları.
- Tulgar, Y. (2015). Dil ve Edebiyat Öğretim Yöntemleri. İ.Çetin (Ed.) *Edebiyat Öğretiminde Kullanılan Teori ve Yaklaşımlar*. (s.45) Ankara: Nobel Yayınları.
- Tepesu, M.(2015), *Refik Halit Karay'ın Eserlerindeki Hâl Eklerinin Görev ve İşlevleri (Yüksek Lisans Tezi)*. Ulusal Tez Merkezi.(415819)
- Tuncer, H. (1994). *Meşrutiyet Devri Türk Edebiyatı*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Tural,S.(2006). *Zamanın Elinden Tutmak*. Ankara: Yüce Erek Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ünal, Y. (2013). *Refik Halit Karay'ın Eserlerine Yansıyan Düşünce Dünyası*. (Doktora Tezi). Ulusal Tez Merkezi. (308777)

TEZ İNTİHAL RAPORU

Doküman Görüntüleyici	
Turnitin Orijinallik Raporu	
İşleme kondu: 03-Ara-2018 09:07 +03 NUMARA: 1049368082 Kelime Sayısı: 19141 Gönderildi: 1	
Refik Halit Karay'ın Eskici Metninin Kazanımlı... Volkan Fidan tarafından	
Benzerlik Endeksi %24	Kaynağa göre Benzerlik Internet Sources: %23 Yayınlar: %9 Öğrenci Ödevleri: %17
alıntılar dahil et bibliyografyayı dahil et 5 kelime > çıkarılan eşleşmeler ☐ İndir yenile yazdır mod: raporu hızlı görüntüle (klasik) ☐	
7% match (27-May-2016 tarihli internet)	☐
http://acikerisim.deu.edu.tr	
7% match (07-Mar-2012 tarihli internet)	☐
http://109.235.248.108	
1% match (10-Şub-2018 tarihli internet)	☐
https://okumametinleri.blogspot.com/2017/03/eskici.html	
1% match (28-Nis-2016 tarihli internet)	☐
http://www.ulkucudunya.com	
1% match (31-May-2015 tarihli internet)	☐
http://acikerisim.iku.edu.tr:8080	
1% match (yayınlar)	☐
ÇAKMAKCI, Selami, "BİR "DİL GURBETİ" YA DA KONUS(A)MAMAK ANA DİLİ BAĞLAMINDA REFİK HALİT KARAY'IN "ESKİCİ" HİKAYESİNİ OKUMAK", Erzincan Üniv. Fen Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı Bl., 2014.	
<1% match (21-May-2014 tarihli internet)	☐
http://www.edebiyatsalnesi.com	
<1% match (01-Ağu-2018 tarihli öğrenci ödevleri)	☐
Submitted to Akdeniz University on 2018-08-01	
<1% match (11-Oca-2016 tarihli internet)	☐
http://www.rosencruz.com	
<1% match (27-May-2016 tarihli internet)	☐
http://acikerisim.deu.edu.tr	
<1% match (19-Nis-2016 tarihli internet)	☐
http://turkceodevim.com	
<1% match (31-Ağu-2018 tarihli internet)	☐
https://egitimaski.com/3-sinif-tum-derslere-ait-ogretim-programlari-164085.html	

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı, Soyadı : Volkan FİDAN
Doğum Yeri ve Tarihi : Kırşehir, 02/12/1984

Eğitim Durumu

Lisans: 2003 - 2007, Gazi Üniversitesi, Kırşehir Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü

Yüksek Lisans: 2013-2018, Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bölümü.

Yabancı Dil Bilgisi : İngilizce

İş Deneyimi

2007-, Milli Eğitim Bakanlığı , Türkçe Öğretmeni.

İletişim

E-Posta Adresi: volkanfi@gmail.com

Tarih : 02/12/2018

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezinin kağıt ve elektronik kopyalarının Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezinin iki yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezinin tamamı her yerden erişime açılabilir.

27/11/2018

Volkan FİDAN